

Μας έφυγε κι ο Σεπτέμβρης! Έτσι μπήκαμε και τυπικά στο φθινόπωρο ή χινόπωρο, όπως απλά το λέμε. Τέλος στους τρυγητούς, τα πατητήρια, τους μούστους και τα ζ'μπέκια και όσοι γέμισαν βαρένια ή βαενάκια καλά κρασιά να έχουν.

Κι όχι μόνο αυτά. Τέλος στον καλοκαιριού τα λιοπύρια (φέτο πάρα ήταν), στις μακρόχρονες διακοπές μας, την ανεμελιά και τα μπανάκια μας (όσοι τυχεροί). Τώρα είμαστε στην εποχή του φθινοπώρου, δηλ. την εποχή που φθίνουν (δηλ. τελειώνουν) οι οπώρες.

Η Φύση ολοκλήρωσε το φετινό της κύκλο: φυλλοβόλησε, ανθοφόρησε, καρποφόρησε, ωρίμασε. Έτσι, μας πλούτισε με τα ποικίλα αγαθά της, που είναι αναγκαία για το δικό μας βιολογικό κύκλο.

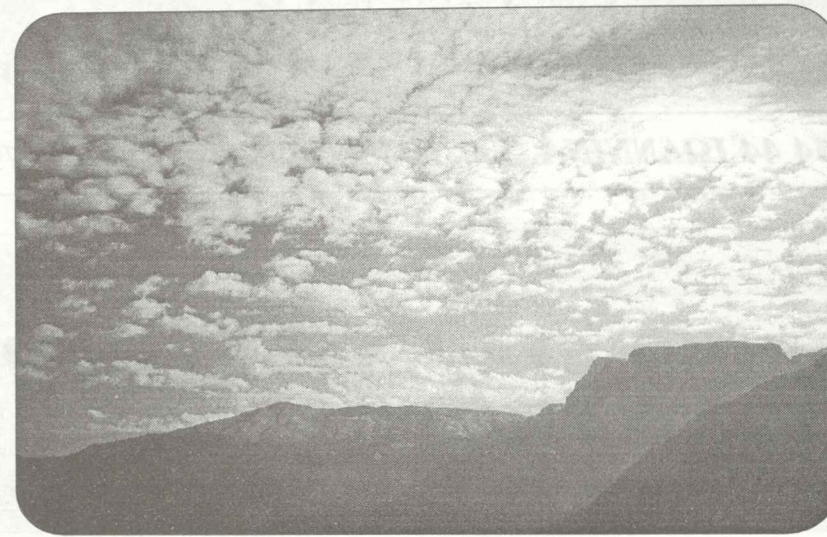
Κάθε εργαζόμενος έχει ανάγκη κι από ξεκούραση. Το ίδιο θα κάνει και η Φύση. Σιγά-σιγά κι αφού στην περίοδο του φθινοπώρου μας χαρίσει τις πιο απίθανες χρωματικές εικόνες στις βουνίσσιες πλαγιές και τα ρουμάνια της — ιδιαίτερα στην περιοχή του Ζαγοριού — θα περάσει στη «χειμερία νάρκη» και θα μας ξανάρθει την επόμενη Άνοιξη ανανεωμένη, χαρούμενη, πληθωρική, ευεργετική για όλα τα πλάσμάτα της.

Όλες οι εποχές του χρόνου έχουν τα δικά τους χαρακτηριστικά και τις δικές τους χάρες. Διαφορετικά δε θα ξεχώριζαν μεταξύ τους. Χρειάζεται εμείς οι άνθρωποι να τις αποδεχόμαστε όπως είναι και να τις ζούμε ανάλογα. Όχι μεμψιμοιρίες (γκρίνιες) γιατί, τότε, σημαίνει πως κάπου δεν τα πάμε καλά με τον εαυτό μας.

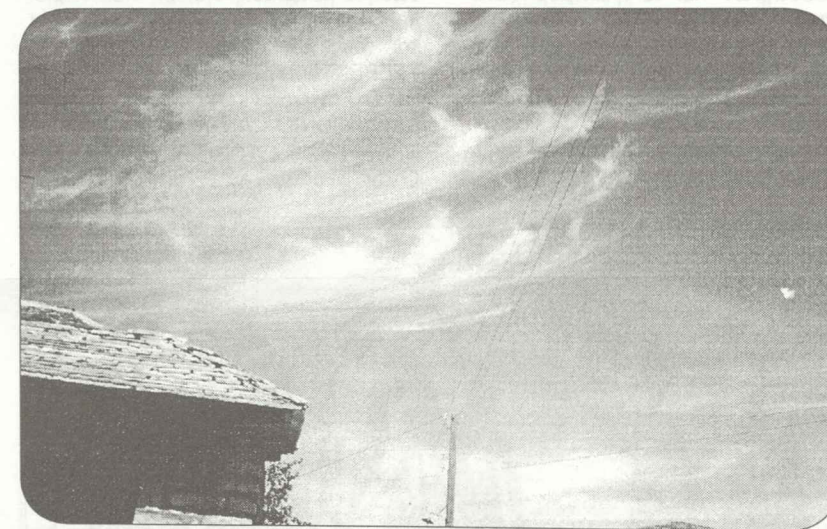
Έτσι, και το φθινόπωρο έχει τις δικές του χάρες.

ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΗΜΑ

«Φθινοπωρινό...»

Φθινοπωρινά «άσπρα προβατάκια» στο γαλάζιο λιβάδι τ' ουρανού.

Συννεφένιες νεράιδες «εν χορώ» με φόντο το γαλάζιο τ' ουρανού. (Φωτογραφίες: Στ. Συγκιότης)

Σύννεφα

Σύννεφα! Σύννεφα!

Νύχτα και μέρα

πως ταξιδεύετε με τον αγέρα!

*

Κάποτε μοιάζετε με αρνιών κοπάδι που βόσκει ατάραχα μες το λιβάδι.

*

Κάποτε μοιάζετε πουλιά χαμένα κι από τον άνεμο κυνηγημένα.

Ζαχαρία Παπαντωνίου

Με το έμπα του Σεπτέμβρη, αρχίζουν να σουλατσάρουν στον καυτερό ουρανό του καλοκαιριού, ποικιλόμορφα συννεφάκια. Πότε άσπρα - πουπουλένια, πότε γκριζα και μαυρονδερά, πότε αραιά-αραιά, πότε συγκεντρωμένα, σε απίθανους συνδυασμούς και σχήματα εντυπωσιακά.

Στην περιδιάβαση τους αυτή, κατεβαίνουν πότε-πότε και στη γη, σαν πρωτοβόρνα όπως τα λέμε, για να δροσί-σουν τη φρυγμένη γη και να δώσουν καινούρια ζωή στο ξεροχορτάρι (βάμπαλο), να προσ-νίσει πάλι ο τόπος.

Ιδιαίτερη, θα λέγαμε, είναι η δείχνει το φθινόπωρο στην περιοχή του Ζαγοριού. Το ανάγλυφο του χώρου του, με την αλλεπάλληλη σειρά των μικρών ή μεγαλύτερων λόφων, με τις χαλαρόειδες τους και τις κορυφογραμμές τους, κυρίως η πλούσια θαμνοειδής τροπική βλάστησή τους, γίνονται, την εποχή αυτή του φθινοπώρου, ένας απέραντος φυσικός χρωματικός πίνακας. Απίθανοι χρώματα και οι ποικίλες αποχρώσεις τους που παίζουνται τα φύλλα που «φθίνουν», ανάλογα με το είδος των δέντρων, είναι πραγματική αισθητική απόλαυση, «χάρμα ιδέσθαι».

Κάθε φθινόπωρο, απολαμβάνω, ιδιαίτερα, στον τον συνδυασμό των χρωμάτων της Φύσης, στο χώρο της λεκάνης του Βοϊδομάτι, Δυτ. Ζαγόρι, μέχρι 15 Νοέμβρη (ανάλογα με τις καιρικές συνθήκες) που ολοκληρώνεται αυτό το φθινοπωρινό σκηνικό.

Όσοι μπορούν να επισκεφτούν το χώρο αυτό, σ' αυτό το διάστημα, θα φύγουν συναποκομίζοντας μια ξεχωριστή αισθητική απόλαυση με-τιών και ψυχής

Στ. Συγκιότης

ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ ΤΟΥ '40 ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΛΛΗ ΠΛΕΥΡΑ

Ελληνο-Αλβανικό Μέτωπο

του ΡΟΜΟΛΟ ΓΚΑΛΙΜΠΕΡΤΙ

Το παρακάτω κείμενο «Ελληνο-Αλβανικό Μέτωπο» είναι μια προσωπική μαρτυρία ενός Ιταλού στρατιώτη της Μεραρχίας PINEROLO, που μετά την ανακαχώη τις 8 Σ/ρίου 1949, παραδόθηκε στην Ελληνική Αντίσταση. Πρόκειται για το στρατιώτη ΡΟΜΟΛΟ ΓΚΑΛΙΜΠΕΡΤΙ, κατοπινό επιστήμονα, δημοσιογράφο και συγγραφέα, που αφηγείται την περιπέτειά του στην Ελλάδα στο βιβλίο του: «Τρύπια άρβυλα», που πρόσφατα μεταφράστηκε και στα Ελληνικά.

B.T.

τακλυσμό, και μια φοβερή μπόχα μας απώθησε. Το εκκλησάκι ήταν γεμάτο πτώματα, σωριασμένα τ' ένα πάνω στ' άλλο από έλλειψη χώρου, κι αφημένα εκεί μετά που η ντάπια είχε γίνει «έρμη γη». Βγήκαμε έξω, ψηλαφιστά, από την αναούλα και το φόβο.

Κάπου-κάπου ακούγονταν από το χαράκωμα κρότοι από ανταλλάγες χειροβομβίδων, και το περίπολο που επέστρεφε διηγόταν ότι είχε βρεθεί «φάτσα» με τον εχθρό και περιέγραφε

λώτους, να τραυματιστούμε ή και να σκοτωθούμε. Πάνω σ' έναν άσπρο βράχο εκείνου του «έρμου οχυρού» είχε μείνει για μήνες κολλημένο το χέρι ενός φουκαρά λοχία, που 'χε πέσει σε νάρκη, μ' ένα ίχνος του χρυσού γαλονιού του στο κουρελιασμένο μανίκι τις πρώτες λιπαρές του Μάρτη, μας πήρε με το λιώσιμο των πάγων η μπόχα του.

Σαν μια υπόμνηση.

Κανείς δεν είχε ποτέ σκεφτεί να το

Αλβανικό Μέτωπο: Έλληνες αξιωματικοί στο παρατηρητήριο.

όλες τις λεπτομέρειες του συμβάντος. Αλλά πάντοτε οι άλλοι ήσαν εκείνοι που συγκροούνταν με τον εχθρό. Μια νύχτα, σε μια επιδρομή στα μετόπισθεν του εχθρού, μια περίπολος είχε κατορθώσει να πάρει λάφυρο ένα καρούλι τηλεφωνικό καλώδιο που χρησιμοποιούσαν οι Έλληνες. Ένα κομμάτι από κείνο το καλώδιο ήταν αρκετό για ν' αποδείξουν στους ανωτέρους μας ότι οι άνδρες της περιπόλου διείσδυσαν στα μετόπισθεν των εχθρικών γραμμών και εκείνη τη νύχτα, κι είχαν σαμποτάρι και εξαρθρώσει τις επικοινωνίες του εχθρού.

Σκαρφιστήκαμε λοιπόν μια αντιεχθρική ιδέα: να χρησιμοποιήσουμε εκείνο το εχθρικό καρούλι με το καλώδιο για τις επόμενες νύχτες, κόβοντας κάθε φορά κι απ' ένα κομμάτι — κι όσο κράτησε, δε χρειάστηκε να ξαναπάμε στα μετόπισθεν του εχθρού, με τον κίνδυνο να πατήσουμε καμιά νάρκη, να μας πιάσουνε αιχμα-

θάψει. Περγνούσαμε τις νύχτες στο βάθος της λαγκαδιάς χαρμάνει μες στους θάμνους, με το φόβο να παγώσουμε.

Ο μεγαλύτερος κίνδυνος σε κείνο το τμήμα του Ελληνοαλβανικού μετώπου, που ακουμπούσε στη δεξιά όχθη της λίμνης της Οχρίδας, που η μισή ανήκε στη Γιουγκοσλαβία, προερχόταν πιότερο από τους όλμους (που η βολή τους είναι τέτοια ώστε να βολέει το θήμα ακόμα και τις πιο απίθανες και ασφαλείς γωνίες, ακόμα κι στις πόρτες των καταφυγίων, μάλιστα και μέσα στα ίδια τα καταφύγια), παρά από τις περίπολους ή τις μονομαχίες του πυροβολικού. Οι οβίδες των κανονιών δε μπορούσαν να μας χτυπήσουν. Περγνούσαν από πάνω μας καταλήγοντας στο βάθος της λαγκαδιάς, πίσω μας. Ένας φίλος μου, ο Άντζελο Πρέμολι, που αναπαύεται αιωνίως σ' ένα από κείνα τα νεκροταφεία, σκοτώθηκε, αντίθετα,

στα είκοσι του από μια οβίδα όλμου, μια ηλιόλουστη μέρα, ενώ ξεφειριζόταν στην είσοδο του καταφυγίου του που ήταν σκαμμένο μες στο βράχο. Τι σκαμμένο, θα έλεγα ότι το είχαν «ροκανίσει» ώρα με την ώρα, μέρα με τη μέρα, μ' εν' από κείνα τα γελοία στρατιωτικά πτυσοκάπανα, που 'ναι καλά μόνο για κάμπινγκ. Η βολή του όλμου κάνει έναν ύπουλο θόρυβο: δεν καταλαβαίνεις πότε φτάνει, δεν καταλαβαίνεις που θα πέσει. Όταν έτρεξα ο Άντζελο ψυχορραγούσε, και με το 'να χέρι προσπαθούσε να συγκρατήσει το έντερό του που έβγαине απ' έξω. «Μάμα», έλεγε.

Αλλά ο πραγματικός τρόμος ήταν τα εγγλέζικα βομβαρδιστικά (τους πρώτους μήνες ύστερα σταμάτησαν). Κάτω από κείνες τις βόμβες η γη έτρεμε σαν από σεισμό. Εμείς είχαμε μόνο ένα αντιεραποροτικό πυροβόλο. Τα πολυβόλα Μπρέντα με τη γεμιστήρα των είκοσι φρουγγίων που είχαν αντικαταστήσει τα παλιά FIAT με την ταινία, δεν θα μπορούσαν να ριξουνε ούτε σπουργίτι.

Εκείνη την εποχή οι φασιστικές εφημερίδες, παρά το σκληρό χτύπημα που 'χαμε υποστεί από τους Έλληνες, καθώς μας είχανε καθηλώσει στην Ήπειρο σ' έναν εξαντλητικό πόλεμο χαρακωμάτων, φωνασκούσαν περί του «ισχυρού, ανίκητου εξοπλισμού του Άξονα», που μεταξύ άλλων διέθετε ογδόντα χιλιάδες πολεμικά αεροπλάνα. Αυτό έκανε όμως έναν χωρατάτση συμπολεμιστή μου, ένα παιδί απ' την Τροσκάνη, από το Ποτζίμπόνσι, να λέει: «Ογδόντα χιλιάδες; Ρε Ντούτσε, δε μας στέλνεις ένα τουλάχιστον;»

Τα σημάδια της άτακτης υποχώρησης τα είδαμε ξεπαρακάροντας στην Αυλώνα, μερικούς μήνες μετά την έναρξη της επίθεσης, στις άκρες των δρόμων που οδηγούσαν από τα Τίρανα στο μέτωπο.

Μια τόσο ραγδαία υποχώρηση, ώστε ο εχθρός, προελαύνοντας, δεν είχε προλάβει ούτε καν τις πινακίδες των δρόμων ν' αλλάξει. Από το λατινικό «R» της λέξης Τίρανα οι Έλληνες είχαν στήσει το ποδαράκι κι είχε γίνει ΤΙΡΑΝΑ (με τη λατινική γραφή διαβαζόταν ΤΙΡΑΝΑ), έτσι που εμείς, τα άξεστα στρατιωτάκια, δε μπορούσαμε να καταλάβουμε την ειρωνική έννοια της λέξης, βαδίζοντας προς τις πρώτες γραμμές του μετώπου.

Οι φυγάδες είχαν πετάξει τα πάντα για να μπορούν να τρέχουν ευκολότερα: όπλα και πολεμοφόδια, γυαλιάς και σακιά, ακόμα και τα ρούχα τους (εσώθρες, φανέλες, πουκάμισα, γκέτες, μάλλινες ζώνες για την κοιλιά σκορπισμένες ολόυθε), την έλλειψη των οποίων θα ακριβολήθοναν λίγο αργότερα, μόλις το μέτωπο θα σταθεροποιούνταν.

Λάζαρου Αρσενίου

«Ανατομία του έπους 1940-41»

(Μνημειώδης εργασία: Σαράντος Καργάκος)

Γράφει ο Λεωντής Παπαθανασίου

Ο καλύτερος πρόλογος και εισαγωγή στο μνημειώδες αυτό έργο του Καιρού μας και του Τόπου μας είναι τα σοφά λόγια του κορυφαίου φιλόλογου και Συγγραφέα Σαράντου Ι. Καργάκου (Εφημ. "Τύπος της Κυριακής" **«Κριτική "Μαρτυρία για αντίσταση" 9 Μαΐου 1999, σελ. 19»**).

... Είναι καλό να εκδίδονται ή να επανεκδίδονται βιβλία όπως **"Η Θεσσαλία στην Αντίσταση"** του πολυσέβαστου Θεσσαλού δημοσιογράφου Λάζαρου Αρσενίου, που είχαμε τη χαρά προ μηνών από των στήλων αυτών να παρουσιάσουμε και μια άλλη μνημειώδη εργασία του, την **"Ανατομία του Έπους του 1940-41"**. Ο Λάζαρος Αρσενίου πολέμησε με το βαθμό του έφεδρου Λοχαγού στη Μάχη της Πίνδου, τραυματίστηκε στην Β. Ήπειρο, συμμετείχε στην Εθνική Αντίσταση από το 1941... υπηρέτησε με πάθος τη δημοσιογραφία και επί μία δεκαετία αρθρογραφούσαμε μαζί στον "Οικονομικό Ταχυδρόμο". Όμως ο Αρσενίου είναι ένα πολύπτυχο ταλέντο. Ασχολήθηκε με την ιστορία της νεότερης Θεσσαλίας και την Λαογραφία.

"Σήμερα έχω τη χαρά να παρουσιάσω περιληπτικά την πιο σημαντική εργασία του Αρσενίου (χάρη σ' αυτή έκανα την πνευματική γνωριμία μαζί του), την ογκώδη ιστορική συγγραφή, "Η Θεσσαλία στην Αντίσταση" που τώρα εκδίδεται για Τρίτη φορά σ' ένα εκπληκτικό ευρετήριο 57 σελίδων! Αληθινός άθλος!

"... το έργο του Αρσενίου δεν μπορεί να λείπει από καμία βιβλιοθήκη. Ο Αρσενίου δεν είναι μόνο γλαφυρός αφηγητής, δεν είναι μόνο ένας ακάματος ερευνητής, είναι προπαντός μια βαθιά ελληνική ψυχή και έχει στόφα παιδαγωγική. Αυτός που θα διαβάσει το βιβλίο του, ανεξάρτητα από ιδεολογική συγκίνηση. Γιατί αυτό που κατορθώνει ο Αρσενίου θα πετύχει είναι τούτο: να δώσει τον εθνικό χαρακτήρα της Αντίστασης. Οι Έλληνες όπου κι αν ετάχθησαν τα έπραξαν σε συντριπτικό ποσοστό όχι από πολιτική ιδεολογία αλλά από πατριωτική ευαισθησία".

Κεφάλαια του έργου: Μεγάλες

Μονάδες του πανένδοξου Ελληνικού Στρατού:

Α) Κέντρο βάρους το Νότιο Μέτωπο (Ηγουμενίτσα - Καλαμάς - Ελαία - Γκραμπάλα) VIII Μεραρχία Ηπειρωτών - Στρατηγός Χαράλαμπος Κατομήτρος και Ήπειρος, Προμαχώνας, θρυλικό Καλπάκι.

Β) Κεντρικό Μέτωπο (Πίνδος), Β' Σώμα Στρατού.

Γ) Βόρειο Μέτωπο (Κορυτσά), Αντίπαλες Δυνάμεις και Προϊστάμενα κλιμάκια, Ανέβασμα Ιπικού στην Πίνδο και συντριβή της ορεινής Μεραρχίας Αλπινιστών "Τζούλια" (με Διοικητή τον Υποστράτηγο Μάριο Τζιρότι).

Με προσοχή σεβασμό και θαυμασμό διαβάζω αυτές τις μέρες το περισπούδαστο, μνημειώδες πραγματικό έργο, βιβλίο του κ. Λάζαρου Αρσενίου "Ανατομία του έπους 1940-41", Εκδόσεις "Δωδώνη" 1998, σελίδες 331. Αποσπασματικά παραθέτουμε παρακάτω μερικά πολύτιμα στοιχεία - μαρτυρίες και συγχαιρούμε τον πολεμιστή συγγραφέα.

Μόνιμη συντροφιά και πάντα δίπλα μου έχω τα επίσης αξιόλογα σχετικά βιβλία: "Η Ήπειρος προμαχώνας" του Αντιστρατήγου Χαράλαμπου Κατομήτρου, Διοικητή VIII Μεραρχίας 1938 - 1941, Αθήνα 1982, Άγγελου Τερζάκη "Ελληνική Εποποιία" 1940 - 41, Επίτομη ιστορία Ελληνοϊταλικού Πολέμου 1940 - 41, Επιχειρήσεις Στρατού Σηράς, Διευθυντής Ιστορίας Στρατού του Γ.Ε.Σ., Χρήστου Ζαλοκώστα "Πίνδος", Βιβλ. "Εστία", Στυλιανού κ. Σιωμόπουλου "Η Ιταλική Μεραρχία "Τζούλια" στην Πίνδο". Ανάπτυο Δελτίου "Ηπειρωτικής Εταιρείας", Αθήνα 1994, "Ηρώες και Προδότες στην κατοχική Ελλάδα" του δημοσιογράφου Τάσου Κ. Κοντογιαννίδη, εκδ. "Πελασγός", Αθήνα 1998 (Σελ. 76 γράφει: "Την ημέρα κατά την οποία παραδίδεται ο οπλισμός της θρυλικής 8ης Μεραρχίας Ιωαννίνων του Στρατηγού Κατομήτρου, παραδόθηκε στους Γερμανούς όπως γράφουμε στην αρχή του Α' κεφαλαίου, και η 8η Μοίρα Πεδινού Πυροβολικού

της ίδιας Μεραρχίας, την οποία διοικούσε ο Ταγματάρχης Κωνσταντίνος Βερσής. Φιλότιμος και γενναίος αξιωματικός ο Βερσής - όπως αναφέρει ο Κατομήτρος - διοίκησε άριστα τη μονάδα του καθ' όλη την διάρκεια του βμηνου αγώνα... Μετά την παράδοση των πυροβόλων (σημ. γραφ. στην Πεδινή Ιωαννίνων, έξω από την πόλη κοντά στο Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο), συντετριμμένος ο Βερσής εβλήθη εις την κερφαλήν και έπεσεν!!!" Στην σελ. 14 οπ.π. δημοσιεύεται φωτογραφία του αυτοκτονήσαντος Ταγματάρχου, που κατέστρεψε τα ιταλικά άρματα στο Καλπάκι. Στην σελ. 77 η φωτογραφία του Στρατηγού Κατομήτρου και από κάτω: "Ο γενναίος στρατηγός Χαράλαμπος Κατομήτρος Διοικητής της ηρωικής 8ης Μεραρχίας Ιωαννίνων").

Α) Κεντρικό Μέτωπο (Πίνδος): Περιοχή ευθύνης Β' Σώματος Στρατού (έδρα Λάρισα) Διοικητής (28 Οκτωβρίου 1940) Αντιστρατηγός Δημ. Παπαδόπουλος (γεν. στο Ναύπλιο το 1889, είχε μεγάλη πολεμική πείρα: 1912-13 ανθυπολοχαγός, Μ. Ασία, έφυγε απ' τη Σμύρνη με τους τελευταίους. Εξάντλησε όλη την ιεραρχία και σε ηλικία 47 χρόνων έγινε αντιστράτηγος). Επιτελάρχης Συνταγματάρχης Δημ. Μαχάς, Μεσολόγγι, γενναίος πολεμιστής με θεωρητική κατάρτιση. Σωματάρχης και Επιτελάρχης του: ιδεώδης δύαδα! Διευθυντής Γραφείου Επιχειρήσεων Ταγματάρχης Κων. Τζήμας (από Κοκκυλία Άρτας). Δικηγόρος, αξιωματικός επ' ανδραγαθία, Μ. Ασία, έμπειρος πολεμιστής, φοίτησε στα στρ. σχολεία κι έγινε Ταγματάρχης το 1938.

Στο Β' Σώμα Στρατού ανήκαν οι νικητές της Πίνδου: Αποσπάσματα Δαβάρη - Καραβία - Μισύρη - Θεμ. Κετούα - Αποσπάσματα Αώου αντισυνταγματάρχη Μαρδοχαίου Φριζή (υπάγεται στη Μεραρχία Ιπικού Γ. Στανωτά), Ταξιαρχία Ιπικού Λάρισας Συνταγματάρχης Σωκράτης Δημάρατον (από Βούρμπιανη Κόνιτσας), Πρώτο Σύνταγμα Ιπικού (αντισυνταγματάρχης Σωτ. Παπαθανασίου), 1η (πρώτη) Μεραρχία Λάρισας, (Υποστράτηγος Βασιλείου Βραχνού), πρώτη

Μεραρχία Ιπικού Σερρών (Υποστράτηγος Γεωρ. Στανωτά), Συντριβή (8 Νοεμβρίου 1940) Μεραρχίας Αλπινιστών "Τζούλια" με Διοικητή των υποστράτηγους Μάριο Τζιρότι, ικανό και μορφωμένο αξιωματικό...

Συντριβή μιας ενισχυμένης και πάνοπλης Μεραρχίας, που απολούσε την αιχμή του δόρατος του Ντούτσε. Μ' αυτή πίστεψε ο τάλας πως ότι θα σπάσει τα πλευρά μας και θα καταλάβει την Ελαία (Καλπάκι) την 31η Οκτωβρίου και τα Γιάννινα την 3 Νοεμβρίου! Η Τζούλια ήταν η καλύτερη μεγάλη μονάδα του Ιταλικού στρατού. Είχε όλη τη χρειάζονταν για ορεινό πόλεμο και οι στρατιώτες καταγόταν από τις Άλπεις και ήταν εκπαιδευμένοι για ορεινό αγώνα (επίλεκτο ομάδα με αντίπαλο το δικό μας Β' Σώμα Στρατού, που την κύκλωσε και κέρδισε την Μάχη της Πίνδου η Ελάνια Στόχος της Τζούλια ήταν να προφτάσει να καταλάβει το Μέτωπο Όνειρο απατηλό...

"Η Ιταλική επίθεση στο Κεντρικό Μέτωπο (Πίνδος) εκδηλώθηκε στις 5 το πρωί της 28 Οκτωβρίου 1940. Και εδώ οι Ελληνικές δυνάμεις δεν αιφνιδιάστηκαν. Αντιλήφθηκαν δύο μέρες πριν τις ιταλικές να προωθούνται στη βάση εξοπλισμού τους και αξιωματικούς τους να προβαίνουν σε αναγνώσεις. Και τέθηκαν σε επιφυλακή..." (σελ. 47, οπ. π.)

30 Οκτωβρίου 1940: Φθάνει στο Επαχώρα ο Τριπολιταώτης Υποστράτηγος Βραχνός (1) Μεραρχίας Λάρισας (έτσι λεβέντικα μας τα γράφει ο συγγραφέας).

Για το έργο της Μεραρχίας και της 8ης Μεραρχίας (από Καστοτο Στρατηγού Βραχνό) αναφερόμε παρακάτω.

Από 4-9-1940 στην άνω κοιλάδα Αώου βρισκόταν το Αποσπάσμα Φριζή, για να καλύψει το αριστερό της VIII Μεραρχίας (σελ. 51)

Ο γενναίος αντισυνταγματάρχης Μαρδοχαίου Φριζής σκοτώθηκε (5-12-1940) στην Πραμμένη Τον γάλασε έφιππο οπτή πολυβόλου ιταλικού αεροπλάνου ("έναντος αντρωμένου" σελ. 100).

Το απόσπασμα Αώου ανήκε στο

(Καλπάκι) - Γκραμπάλα: VIII Μεραρχία Ηπειρωτών - Διοικητής Υποστράτηγος Χαράλαμπος Κατομήτρος, θρυλική μορφή!

Στο Νότιο Μέτωπο ανήκε και ο Τομέας Θεσπρωτίας, παραλιακός Ηπείρου (Συγκρότημα). Διοικητής Τομέα ο Υποστράτηγος Νικολ. Λιούμπας με επιτελάρχη τον Ταγματάρχη Πυροβολικού Κετούα Γρηγόρη.

Ο τομέας Θεσπρωτίας αρχικά υπαγόταν στην 8η Μεραρχία και μετά στο Α' Σ. Στρατού Αθηνών (Αντιστράτηγος Παν. Δεμέστιχας, Επιτε-

2 Νοεμβρίου: Τραυματισμός Κωνσταντίνου Δαβάρη, ο έφεδρος Ανθυπολοχαγός Ν. Χατζηνευθίου τον Αποσπάματος Καραβία τον σέρβει στο αλόγο και τον προωθεί στο Επαχώρα (σελ. 60). Το απόσπασμα Δαβάρη στην Πίνδο αποτελούσαν δύο Τάγματα του 51ου Συντάγματος Πεζικού Τρικάλων και Πυροβολικού.

2 Νοεμβρίου: Φθάνει στο Επαχώρα ο Αντισυνταγματάρχης Θεμ. Κετούας, παλιός πολεμιστής και παλαιόχρονος με διαταγή Β' Σ.Σ. τη διαταγή του 51 Συντάγματος, σε κατάσταση του τραυματισθέντος Δαβάρη. Την 1 και 2 Νοεμβρίου 1940 φθάνει η Ταξιαρχία Ιπικού Λάρισας (από Νεάπολη Κοζάνης) με Διοικητή τον Συνταγματάρχη Σωκράτη Δημάρατον (Βούρμπιανη Κόνιτσας), έναν από τους κύριους συντελεστές της νίκης στην Πίνδο. Ο παραπομπής Στρατηγός διέτελεσε Υποστράτηγος Εθν. Άμυνας στην Κυβέρνηση Παπάγου.

Στις παραπάνω ημερομηνίες υπάρχουν επίσης: το Πρώτο (I) Σύνταγμα Ιπικού (Αντισυνταγματάρχης Σωτήριος Παπαθανασίου) και η Πρώτη Μεραρχία Ιπικού Σερρών (Υποστράτηγος Γεωργ. Στανωτάς και Επιτελάρχης του ο Συνταγματάρχης Σόλων Γκίνας).

Τα τμήματα καταφθάνουν έφιππα και αμέσως επιτίθενται εναντίον των ιταλικών των κάμπων συντριβών των εχθρών, οργανωμένο και εξοπλισμένο για ορεινό πόλεμο!

Β) Βόρειο Μέτωπο (από Καστοτο Στρατηγού Βραχνό) αναφερόμε παρακάτω.

Ενεργεί το 25ο Ιταλικό στρατό με 42.000 άνδρες, των μεραρχιών Βενέτσια, Πιεμόντε και των αρμάτων Κέντρος. Οι ελληνικές δυνάμεις ανήκουν στο Γ' Σ. Στρατού (Αντισυνταγματάρχης Γεωργ. Τσολακωγλου) στην 9η Μεραρχία Κοζάνης (Υποστράτηγος Χρ. Ζυγούρης), που ανήκει στο Β' Σ. Στρατού.

Γ) Νότιο Μέτωπο (κέντρο βά-

Αρχηγός Πεζικού Μεραρχίας: Συνταγματάρχης Ντρες Γεώργιος α) Τομέας Κόνιτσας: Προκάλυψη, Ταγματάρχης Γίγας Νικ.

β) Τομέας Νεγρελάδων: Υποτομέας Σουδενών (Ζαγορίου): Διοικητής 15ου Συντάγματος Πεζικού Συνταγματάρχης Ρήγας Βασίλειος (επρόκειτο περί εξαιρετού αξιωματικού με αδαμάντινο χαρακτήρα και αγαπούσε ιδιαίτερα τον αείμνηστο πολεμιστή πατέρα μου Ενώγγελο Παπαθανασίου, που υπηρέτησε κοντά του και στην ειρήνη ως κληρωτός στον πόλεμο). Ταγματάρχης

Η Μεραρχία Ιωαννίνων.

λάρχης Συνταγματάρχης Θωμάς Πετιζόπουλος).

Ο Ιταλός αρχιστράτηγος - αντιστράτηγος Βισκόντι Πράσκα, από τους καλύτερους αξιωματικούς του εχθρού, δίδαξε τον αστραπιαίο πόλεμο: Καλπάκι με μετωπική κρούση και διείσδυση στην Πίνδο, κατάληψη Μετσόβου, χωρισμός Ελληνικού Στρατού σε δύο τμήματα, χωρίς να μπορεί το ένα να βοηθήσει το άλλο.

Στο χωριό Πετσάλη (κάτω από τη διασταύρωση του δρόμου Κόνιτσας - Κέντρο Ζαγορίου) ο Κατομήτρος πήρε την ιστορική απόφαση να δώσει τη μάχη στο Καλπάκι και την υλοποίησε σε διαταγή μνημειώδη, που την διατύπωσε ο Παν. Πετρουπόπουλος, Ταγματάρχης Διευθυντής γραφείου επιχειρήσεων.

Τα μέλη του Επιτελείου του ήταν οι: Συνταγματάρχης Παναγ. Μανρογιάννης, αρχηγός πυροβολικού Μεραρχίας, δεξί χέρι του στρατηγού, Γεώργιος Ντρες, αρχηγός Μεραρχιακού πεζικού, Αντισυνταγματάρχης Χαρ. Δρίβας, Επιτελάρχης Μεραρχίας και οι Ταγματάρχες Βενιέρης Δημ., Διοικητής Μηχανικού και Παν. Πετρουπόπουλος, Διευθυντής Γραφείου Επιχειρήσεων.

Μονάδες ανεξάρτητης VIII Μεραρχίας (υπαγόταν απευθείας στο Γ.Ε.Σ. - Γενικό Στρατηγείο) 28-10-1940:

Ναγμα Ευζώνων: Συνταγματάρχης Ιπ. Παπαδημητρόπουλος, Διοικητής Τάγματος: Αντισυνταγματάρχης Ζωίδης Χρ., Πυροβολικού: λοχαγός Δημόπουλος, λοχαγός Φωτίου.

Υποτομέας Γρανισσοπούλας: Συνταγματάρχης Πεζικού Θρασύβουλος Τσακαλώτος, Διοικητής 40ου Συντάγματος Ευζώνων (από Πρόβες. Αντιστράτηγος Διοικητής Α' Σ. Στρατού στον εμφύλιο πόλεμο, αρχηγός Γεν. Επιτελείου Στρατού). Υποτομέας Βροσίνας: λοχαγός, Πυροβολικού Παπανικολάου Κ., Επίλαρχος (Ταγματάρχης) Λαλαούνης Βασ., Πεζικού.

Δ) Ορειβατικές Πυροβολαρχίες: Διοικητής ο θρυλικός Γιαννιώτης Ταγματάρχης πυροβολικού Κωστάκης Δημήτριος ο "Γεροταγματάρχης" τον Άγγελο Τερζάκη (ο μεγάλος μας Τερζάκης ανεβάζει δίκαια στα ουράνια τον Κωστάκη, τον δικό μας ήρωα). Τα στοιχεία για τις Μονάδες από το βιβλίο "Η Ήπειρος Προμαχώνας" του Αντιστρατήγου Χαράλ. Κατομήτρου - Διοικητού VIII Μεραρχίας 1938 - 1941 εκδ. 1982 (σελ. 70 - 72).-

Ως κατακλείδα αναφέρουμε, ότι στο Νότιο Μέτωπο (Καλαμάς - Καλπάκι) επιτεθήκαν οι Μεραρχίες Φερράρα, Σιέννα και η 131η Αρμά- των.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:

1. "Η Ήπειρος Προμαχώνας" του Αντιστρατήγου Χαράλ. Κατομήτρου Διοικητού VIII Μεραρχίας 1938 - 1941, Αθήνα 1982. (Καλωσόρισμα του βιβλίου από τον γράφοντα στην εφημ. "Ηπειρωτικών Μέλλων" με τίτλο "η Ήπειρος Ευγλωσσούσα")
2. "Ελληνική Εποποιία" 1940 - 41, Εκδ. Βιβλιοπωλείον "Εστία", 1964 και "Απρίλης" 1946 του Άγγελου Τερζάκη.
3. "Επίτομη Ιστορία Ελληνοϊταλικού και Ελληνογερμανικού πολέμου 1940 - 41, επιμνημόσυνη Στρατού Σηράς, Δίονης Ιστορίας Στρατού του Γ.Ε.Σ.
4. Χρήστου Ζαλοκώστα "Πίνδος" Εκδ. "Εστία"
5. Στυλιανού Κ. Σιωμόπουλου "Η Ιταλική Μεραρχία "Τζούλια" στην "Πίνδο", Αθήνα 1994.
6. "Ηρώες και προδότες στην Κατοχική Ελλάδα" Τάσου Κ. Κοντογιαννίδη, εκδ. "Πελασγός", Αθήνα 1998.
7. B. H. LIDDELL HART "Η άλλη πλευρά του λόφου" εκδ. Σ.Α. Τζήρτζι, Μεταφρ. Εκ του Αγγλικού υπό Νικ. Παπαρρόδου.
8. Σωτηρ. Παπατζή "Ματωμένα χρόνια" εκδ. "Εστία", Α' έκδοση 1997
9. Χρήστου Δ. Ρογκότη "Το Γρεβενί στην Αντίσταση" Γιάννινα 1998.
- Ελευθέριος Παπαθανασίου Ελάτη Ζαγορίου 29 Μαΐου 1999 (Αναδημοσίευση από την εβδομαδιαία εφημερίδα «Τα Γιάννινα»)

«Επιστροφή»

της Ελένης Σκούρη

Πάντα εκεί επιστρέφω. Και θα επιστρέφω πάντα. Στο μακρινό αυτό τόπο, πίσω απ' το βουνό, πάνω απ' το ποτάμι, δίπλα απ' τη χαράδρα, κάτω απ' τον ισκίο του Θεού. Τι κι αν καμιά φορά αργώ λίγο; Πάντα εκεί θα γυρίζω στα πέτρινα βασίλεια, στο σπίτι που γεννήθηκα, στους δικούς μου ανθρώπους κοντά.

Πήγα και φέτος. Τον Αύγουστο. Είδα και π δεν είδα! Είδα —καθώς ανέβαινα— ένα ποτάμι όμορφο. Πλατάνια και νερά, ψάρια κι ανθρώπους. Μου φάνηκε σα να πάλευε να κρατηθεί καθαρό.

Τα βράχια είδα ύστερα. Εκεί πάντα, ίδια κι απaráλλαχτα, ψηλά, σιωπηλά, περήφανα. Με τα κιάλια τα 'φερα κοντά κι είδα έλατα θεόρτητα, γκρεμούς, ανοίγματα κάβητα, ζωνάρια πράσινα ακόμα, πουλιά μεγάλα να χαίρονται το βασιλείο τους.

Είδα τα σοκάκια, τα πεζούλια, τα περισσότερα μόνια, χορταρισμένες πόρτες, το σπίτι μου, τα σπία, τα σταφύλια και τα κληματάρια τα πλατάνια στον Αη-Ταξιάρχη, το μικρό μας καμπαναριό, κάτι λίγα ζωντανά, γκουστέρτσες και κίσσες και καμμία κλωστοφτία. Είδα όμως και κόσμο. Πολύ κόσμο να πάει και νάρχατε, ξένο κόσμο, όλον όμοιο. Και αυτοκίνητα είδα στον Κλένο και πίσω της ψυχρή μου. Είδα τους χωριανούς μου —όχι όλους— να κυνηγάνε τον ξένο κόσμο και τα αυτοκίνητα για τους ξένωνες και τις ταβέρνες.

Είδα κήπους —λίγους, πολύ λίγους— με τα φασόλια και τις πατάτες, τα κολοκύθια και τις ντομάτες και χάρηκα γιατί είπα ότι κάτι μένει ακόμα, δε χάθηκαν όλα. Πολλοί από τους ανθρώπους δεν τους είδα. Έοφθα την καρδιά μου και είπα ότι δεν πρέπει να στενοχωρηθώ γιατί έτσι είναι η ζωή, άλλοι φεύγουν κι άλλοι έρχονται. Και ξαναγύρισα στα βουνά, τα ξανακοίταξα και χάρηκα γιατί, είπα, αυτά μένουν και θα μένουν πάντα και για πάντα.

Μια μέρα, πήρα τη μάννα μου και πήγα στα άλλα χωριά, εκεί που είναι πολλά μαζί, κοντά-κοντά, κι από το ένα αγναντεύεις τ' άλλο, περνάς κι από γιοφυρία, απ' την άλλη μεριά της χαράδρας δηλαδή.

Ακριβώς στο χωριό της χαράδρας πήγα κι είδα το Ριζάρη, το μεγάλο ευεργέτη να χαμογελά στην αιώνια ακινησία του. Να χαμογελά γιατί γίνονται έργα οπουδήποτε εκεί από σπουδαίους ανθρώπους που γιαυτό τάχθηκαν. Και παίρνει όνομα καλό το χωριό και πολιτισμένα πράγματα γίνονται σε θέατρα πέτρινα και σε πέτρινα αρχοντικά και ξανοίγει η ψυχή κι ο νους των ανθρώπων.

Αφού πέρασα από τείχη πανάρχαια, πήγα σ' άλλο χωριό, μεγάλο, όλο πέτρα τα σπία, τα σπία, αρχοντόσπιτα!

Εκεί στο μεσοχώρι, στο σκολειό είδα ανθρώπους μαζεμένους, όλο το χωριό ήταν, να κουβεντιάσουν. Για τα προβλήματα κουβεντιάσαν, του χωριού τα προβλήματα, πως να φέρουν το νερό, πως να μη χαλάσουν τα γκαλντερίσματα. Κι άλλα πολλά έλεγαν και μοναχό τους κοιτούσαν να τα λύσουν χωρίς τους ανώτερους κι αυτούς που έρχονται μια φορά το χρόνο στα χωριά, κι αν!

Στο μεσοχώρι, με τις άσπρες πλάκες στρωμένο, κάτω απ' τον πλατάνο «είδα» τον πατέρα μου να χορεύει σ' ένα πανηγύρι, δεκαπενταύγουστο ήταν. Χόρευε, χόρευε όπως μοναχάς

αυτός χόρευε. Και κόσμος πολλός ήταν, και τα βιολιά ορθά στη μέση. Ήχο όμως δεν άκουγα κανέναν και είπα «θάναι απ' τον καιρό» γιατί αυτά που έβλεπα πολύ παλιά γενήκαν και τώρα περασμένα είναι.

Ύστερα είδα πάλι τον πατέρα μου να βαφτίζει ένα παιδί, ένα μικρό παιδί. Να το τυλίγει μ' ένα πανί και να το λέει Όμηρο. Κι αμέσως άκουσα και βουητό, κάτι σα βόμβα νάπεφτε απ' τον ουρανό. Αμέσως μετά, εκεί στο μεσοχώρι χαιρέτησα τον Όμηρο. Ήταν ίδιος όπως τον θυμίζω: ψηλός, λεβέντης και με βροντερή φωνή.

Τέλος πήγα σ' ένα άλλο χωριό. Μακρύ-μακρύ, έφτασαν μέχρι την κορφή. Σπίτια λαμπρά και σπία χαλάσματα. Εκκλησιές πανέμορφες και μοναστήρι-φύλακας στην εισοδο του χωριού. Είδα ανθρώπους σπουδαίους, ανθρώπους γιομάτους γράμματα, γνώση και σοφία. Ν' αναντείνουν πέρα τα κυματιστά βουνά, καταπράσινα μέσ' τον Αύγουστο. Να ξέρουν τι έδωσαν στον τόπο τους, τι έδωσαν στους ανθρώπους: Το Νεόφυτο Δούκα είδα και τον Ιωάννη Λαμπριδίη.

Είδα κι ανθρώπους, ωραίους ανθρώπους: τον Μιχάλη το γλύπτη που, θαρρώ, ζει μονάχα για τον τόπο του, την ευγενική Ζαγορία, την αδελφή του την Ελένη που τον πονάει κι αυτή τον τόπο, έναν από τους Τρακαίους που ήταν οργανοπαίχτες και στο δικό μου το χωριό έρχονταν στα πανηγύρια κι απ' αυτούς εγώ αγάπησα τα τραγούδια μας και τις μουσικές μας. Το φίλο του πατέρα μου είδα, τι γλέντα έκανε στο σπίτι του ο πατέρας μου!!

Σ' αυτό το σπίτι πήγα και η κυρία Σωτηρία μας το έδειξε όλο: Τι πράματα και θάματα είδα εκεί μέσα: π κρεβάτια, π ντουλάπες ξύλινες, π σαλόνια, π κορνίζες, π τραπέζια, π μπακιρία, π γραμμόφωνα, π κουρτίνες και στόρια βαρεία, π κεντήματα, π λάμπες, π σάλες και π νοντάδες! Τι μεγάλα και τι αρχοντιά.

Είδα τη σάλα που χόρευε ο πατέρας μου με το νοικοκύρη του σπιτιού που ήταν φίλος του γκαρδικός και τον «καλό» το νοντά που τον έβαζαν να κοιμηθεί. Είδα κι ανθρώπους αξίους να το αγαπούν και να το κρατάνε το σπίτι ζωντανό.

Εκεί ψηλά στην κορυφή του χωριού είδα τον τόπο που κοιμήθηκε η μάννα μου μαζί μ' άλλες οκτώ κοπέλες του χωριού μας όταν πέρασαν τη μεγάλη χαράδρα, να φύγουν απ' το χωριό, να γλυτώσουν εκείνα τα χρόνια τα δύσκολα και σκοτεινά, τα χρόνια του εμφύλιου σπαραγμού, τα χρόνια που η λέξη «αντάρτης» σήμαινε κάτι το τρομερό κι απάνθρωπο.

Όλα αυτά που είδα τα έκλεισα βαθιά στην ψυχή μου και τα έχω σα φυλαχτά. Ένα φυλαχτό ακριβό να με φυλάξει από έναν εχθρό αόρατο αλλά υπαρκτό: αυτόν που τον λένε αλλοτρίωση. Αλλοτρίωση της ψυχής, του πνεύματος, της ζωής.

Όλα αυτά που είδα, τα παλιά και τα καινούργια μένουν και θα μένουν για μένα πάντα νέα και ζωντανά.

Όλα αυτά που είδα εγώ θα τα κρα-

τάω πάντα νέα γιατί όπως λέει κι ο ποιητής: «Τα πράγματα που θυμάμαι δεν έγιναν ποτέ παλιά. Μένουν το ίδιο νέα όπως τότε που συνέβησαν. Παλιά είναι εκείνα που από την πρώτη στιγμή φάνηκαν πουλιά».

* Διαδρομή: Πάπιγκο-Μονοδένδρι-Βίτσα-Άνω Πεδινα (Αρχοντικό)

Ελένη Σκούρη

Το «Αρχοντικό της Αρίστης»: μια αρμονική «πολυκύτταρη» συγκρότηση των αρχιτεκτονικών όγκων του και ένα θαυμάσιο συνταίριασμα με το ζαγορίσιο τοπίο

Αν σήμερα η διατήρηση της αρχιτεκτονικής φυσιογνωμίας του Ζαγοριού θα πρέπει να είναι μια βασική μέριμνα και πεποίθηση πρώτα όλων μας, το «αρχοντικό της Αρίστης» μετά από τέσσερα χρόνια δουλειάς σε συνδυασμό με το σεβασμό γι' αυτό τον τόπο έρχεται να επιβεβαιώσει πως αυτή η έννοια υπάρχει, όσο κι αν το «σύνγχρονο» συχνά απειλεί την περιοχή μ' ένα αισθητικό —κι όχι μόνο— αφανισμό.

Χωρίς ακόμα να έχει ολοκληρωθεί, ώστε να λειτουργήσει ως ξενώνας αποτελείται από δυο βασικά κτίσματα συνταίριασμένα με το αρμονικό δέσμη μιας οικιστικής ενότητας: το παλιό διατηρήθηκε και ανακαινίστηκε και το σύγχρονο ακολουθήσε κατασκευαστικά και μορφολογικά το αρχικό.

Η δομή τους στη γυρτή πλαγιά, όπου κτίστηκαν, παρακολουθεί τα διαφορετικά υψομετρικά επίπεδα, έτσι ώστε στο σύνολό τους να μην παραβιάζουν την αισθητική του χώρου, που απαιτείται ταπεινά κτίσματα κι όχι δεσποζόντες όγκους.

Εξωτερικά χωρίς περιττά διακοσμητικά τεχνάσματα και αρχιτεκτονικά σκέτσα δείχνει με την πρώτη ματιά πως συμμερίζεται κάποιους κανόνες και αξίες της ντόπιας κοινωνίας, που ξέρεi πως η ομορφιά βρίσκεται κυρίως στην απλότητα του λιτού και ανεπιτήδεντου.

Το ξύλο και η πέτρα τα κατ' εξοχήν τοπικά φυσικά υλικά καθόρισαν εδώ και εκατοντάδες χρόνια το χαρακτήρα των ζαγορίσιων κτιρίων. Αυτά τα υλικά βλέπουμε να εκμεταλλεύεται ο κατασκευαστής και στο «αρχοντικό της Αρίστης», που αποτελούν όχι μόνο εξωτερικά αλλά και στο εσωτερικό του το βασικό στοιχείο της αρχιτεκτονικής του σύνθεσης.

Η θέση των δύο κτισμάτων, ο άριστος προσανατολισμός τους, οι περιορισμένες διαστάσεις στα πορτοπαράθυρα ή οι μεγαλύτερες στην προσήλια πλευρά τους, η χρήση υλικών αντοχής, φανερώουν την ακριβή γνώση του μικροκλίματος της περιοχής.

Το παλιό αλώνι στο μπροστινό χώρο συντηρήθηκε χωρίς να θυσιάζει στις ανάγκες ενός πάκνινγκ εκκρεμάζοντας έτσι το σεβασμό σε παλιότερες μορφές ζωής του χωριού.

Στον εσωτερικό του διάκοσμο συναντήσαμε την ίδια λιτότητα στην τοπογραφία που αναπαριστάει ένα γνωστό διακοσμητικό μοτίβο από τη ζαγορίσια θεματογραφία, ενώ το ξυλόγλυπτο ταβάνι της παλιάς κρεβάτας συντηρήθηκε κι αποκαλύφτηκε η αρχική του απλή ομορφιά. «Θελήσαμε να κρατήσουμε πολλά από τα στοιχεία του παλιού» μας είπε πολλές φορές η μία από τις ιδιοκτήτριες φανερώνοντάς μας πως σεβάστηκε τον τόπο μας: μπορεί και να τον αγάπησε κι ας είναι από τη μακρινή Σαλαμίνα (ούτε καν στεριάνη).

Στο κέντρο του δαπέδου της εισόδου ένας λιθογλυπτός δικέφαλος αετός —δάνειο από τα ομφάλια των εκκλησιών— μπορεί να παίξει το δικό του ρόλο σ' αυτό το κτίριο ως ένα από τα κατ' εξοχήν παραδοσιακά διακοσμητικά-συμβολικά θέματα της λαϊκής μας τέχνης.

«Ανάμεσα στα κεφάλια υπάρχει συνήθως σταυρός, αλλά δε θέλησαμε να τον φτιάξουμε, για να μη τον πατάμε» συνέχισε η ίδια συννομήτριά μας. Το λιθανάγλυφο εξ άλλου του διπλανού χώρου με το βυζαντινό θέμα —αντίγραφο από μαρμάρινο θωράκιο— καθώς και η θέληση των ιδιοκτητών να μετατρέψουν την παλιά «μπιμπίσα» σε εκκλησιά δείχνουν πως κι όταν ακόμα ο άνθρωπος μεγαλουργεί νοιώθει αδύναμος και αποτυπώνει στην πέτρα ή το ξύλο τις μεταφυσικές του ανησυχίες, τις δοξασίες, τις προλήψεις, τις πίστες και τα βιώματά του, που οι ρίζες τους χάνονται στα βάθη της παράδοσης.

Κι όλα αυτά σήμερα που η μαγιά της προβολής, το κέρδος, το υπνωτισμένο κράτος —καρτερικά περιμένουν οι ιδιοκτήτες του «αρχοντικού» την περιβόητη επιδότηση—, οδηγούν σε νέες «σύγχρονες» κατοικίες ενός ξεπασμένου μικροαστισμού. Σήμερα που ατονεί συνήθως η αρμονική σύνδεση του εκάστοτε χτίσματος με τον γύρω χώρο, το συνταίριασμα δηλ. του θνητού δημιουργήματος με το αιώνιο φυσικό περιβάλλον, που κάνει τα σπία να ξεχωρίζουν από τη γη σαν να τα γέννησε η ίδια.

Μαρία Τσούπη-Ρέμου

Ταγαρά στα Άνω Πεδινα).

Τα έργα ανθρώπων στο Μονοδένδρι είναι έργα του Άγγελου Κίταου (κυρίως), ο Μιχαήλης ο γλύπτης είναι ο Μιχάλης Οικονομίδης από το Τσερβάρη, η Ελένη είναι η Ελένη Δούβλη-Οικονομίδου, η αδελφή του, ο Όμηρος είναι ο Βασδέκης από τη Βίτσα, που βάφισε ο πατέρας μου ενώ βομβαρδίζονταν ο τόπος στο Β' παγκόσμιο, το αρχοντικό στα Άνω Πεδινα είναι του Ταγαρά, γκαρδικού φίλου του πατέρα μου και τέλος η γεύση χαράς και ευτυχίας, όταν αναλογίζομαι αυτά που είδα είναι δική μου.

ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ - ΣΧΟΛΑΡΧΕΙΟ - ΤΗΣ ΑΡΤΣΙΣΤΑΣ ΣΤΗ 10ετία ΤΟΥ 1920-30

Η αυτονομία που επικρατούσε στο Ζαγόρι επί Τουρκοκρατίας είχε συνέπειες στο να καλλιεργηθούν τα γράμματα σε αξιολογικό βαθμό. Ο καθένας μπόρεσε να διαπαισώσει, δεν υπήρχε άνθρωπος αγράμματος στην οικογένειά του.

Δεν είμαι σε θέση να γνωρίζω από πότε λειτουργούσε το Ελληνικό Σχολείο στην Αρτίστα. Οι περισσότεροι όμως της ηλικίας των πατέρων μας είχαν αποφοιτήσει από αυτό της Αρτίστας και του Πατίγκου, που οι Πατιγκιώτες μάλιστα, έχοντας τα οικονομικά μέσα, μπόρεσαν να επιλέγουν τους καλύτερους δασκάλους από τα Γιάννινα και τη Ζίτσα. Δάσκαλοι που ανώτερα έδιδαν στο Γυμνάσιο της Επισκοπής Σχολής Ιωαννίνων.

Όσοι είχαν φοιτήσει στο Σχολαρχείο της Αρτίστας στη 10ετία 1920 είχαν την τύχη να έχουν ελληνοδιδασκάλους τον Χαράλαμπε Κοσίβα από τα Σάμια Σουδεναί και τον Γρηγόριο Οικονομού από την Αρτίστα, που είχαν και πλούσια παιδεία.

Εκτός από τους μαθητές της Αρτίστας συμμετείχαν και παιδιά από το Πάπιγκο, την Κλειδιονιά, τον Μηνά, το Μεσοβούνι, το Τσερβάρη και τα Κάτω Σουδεναί. Μεγάλη η παρουσία των μαθητών που στα διαλείμματα γέμιζε ο αυλόγυρος μπροστά από την Εκκλησία.

Σε άλλο κτίριο, όπως και το σημερινό, ήταν το Δημοτικό Σχολείο που πριν όλα τα χρόνια είχε δάσκαλο τον αγίο Μηνά Κώστα Ζαΐμη που ο γιός του και Ερασμία ήταν θυγατέρα του Γρηγορίου Οικονομού.

Τα μαθήματα γίνονταν κανονικά απ'απόγευμα χωρίς παραβίαση του χρόνου. Στα διαλείμματα έκαναν συνηθισμένα ο δάσκαλοι και των δύο Σχολείων. Ο Κοσίβας μόλις τελείωνε η ώρα που διαλείμματος ανεβαίνοντας και την αυθούσα, έλεγε με τον χαρακτηριστικό τρόπο εκείνο το «ΕΛΛΑΝ», δηλαδή ελάτε επάνω. Το ίδιο συνέβαινε και κάθε Δευτέρα πρωί καθώς επέστρεφε από τα Σουδεναί. Εμείς παίζαμε, αλλά αγναντεύαμε και τον πατέρα μας να κατηφορίζει στο «Χαλί-ο».

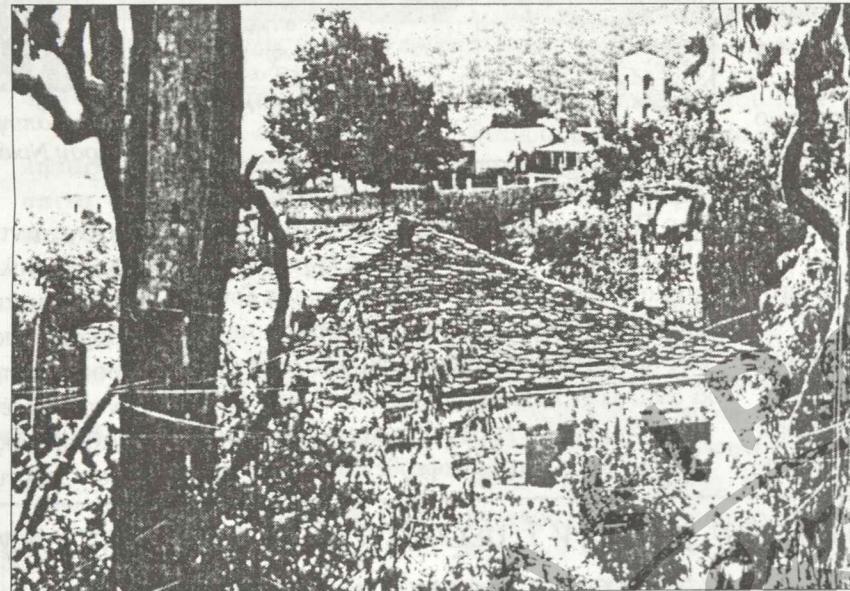
Ο Γ. Οικονομού ένα διάστημα είχε πάει στην Κόνιτσα και εκτός από τα μαθήματα έγραφε στην τοπική εφημερίδα ο «Αίος» με το όνομα «Σκί-ο».

Ο Χ. Κοσίβας έδιδασκε Αρχαία και Νέα Ελληνικά, Μαθηματικά και άλλα και εφήμιζε το σύστημα της «επανάληψης» και ουσιαστικής απαντήσεως. Απρόβλεπτη την ερώτησή με το «Τι είναι το Α ή το Β» κ.ο.κ. Όταν η απάντηση που μαθητή ήταν σωστή τον επαινούσε αλάνοιωντας την παλάμη του με τον γύρω χώρο, να κάνει τα σπία να ξεχωρίζουν από τη γη σαν να τα γέννησε η ίδια.

ωναν το νόημα. Εάν, χρειαζόταν καμιά σύντομη περιγραφή την δεχόταν. Δεν ήθελε τις παταγαλίες.

Ο Χ. Κοσίβας είχε αδυναμία στο αρχαίο κείμενο και στη σωστή εξήγηση στην καθομιλουμένη. Η γραμματική με το συντακτικό, τα ρήματα κοινά και ανώμαλα ήταν το μέλημά του. Δεν υπήρχε τίποτε απ' αυτά μαζί και με το ετυμολογικό που να μην τα είχαμε διδαχθεί, έτσι που η δυναμική της εισόδου στο Γυμνάσιο ήταν ουσιαστική. Από τα ανώμαλα ρήματα και εκείνο το αλέξω και αλέξομαι το είχαμε μάθει αφού ετυμολογικά βγαίνουν το αλεξιβόχιο, το αλεξιπτωτο, το αλεξιέ-ρανο κλπ.

Ο Γ. Οικονομού μας δίδασκε Ιστορία και εναλλάξ και άλλα μαθήματα χωρίς να παραλείπει και τα τραγούδια που συνόδευε με το βιολί του, σαν: Τα κόκκινα άνθη στη ροδιά, πολύ μ'

Από ΒΑ άποψη της κεντρικής εκκλησίας (στο βάθος) με το καμπαναριό και τον περιβόλο της αυλής, ο οποίος περιλάμβανε και το Δημοτικό και το Ελληνικό Σχολείο.

αρέσουνε παιδιά. Όσο όμως κι αν μ' αρέσουν θα παραβούν θα πέσουν.

Με αυτούς τους Ελληνοδιδασκάλους της εποχής εκείνης έμαθαν καλά γράμματα και μορφώθηκαν τα παιδιά της Αρτίστας και των άλλων χωριών που αναφέραμε.

Παρόμοια Σχολαρχεία λειτουργούσαν στο Τσεπέλοβο, Γρεβενίτη και αλλού ίσως, που και σ' αυτά Ελληνοδιδασκάλους και μαθητές πραγματοποιήσαν τα παρόμοια αποτελέσματα.

Απ' τη Αρτίστα ξεχώρισαν ως άριστοι μαθητές — που είχαν την σφραγίδα της δωρεάς αυτοί που τα ονόματά τους θα αναφέρω και που σε τυχόν παράλειψη κάποιων θέλω προ-καταβολικά να έχω την συγκατάβαση τους και που μπορούν να αναφέρουν στο περιοδικό μας.

Αναφέρομαι δηλαδή σ' αυτούς που μαθήτευσαν στη 10ετία 1920-1930. Διάχυτη υπήρξε η αναγνώριση στους: Αντώνη Μουδούπολο, Νίκο

Πράσινο, Γιάννη Μανέκα, Βαγγέλη Δεμίρη, Γιάννη Μίσιο, Γιώργο Ζωϊτή, Φώτη Πέτσα.

Στη Ριζάρεια Σχολή φοίτησαν οι: Γιάννης Σαραλής, Θανάσης Σουράς, Βαγγέλης Δεμίρης, Γιάννης Μίσιος, Χρήστος Μίσιος, Τάκης Πρίτσος, Φώτης Οικονομού, Χρήστος Κατοικό-πουλος, Θωμάς Σιώτος, Σταύρος Σικιώτης. Από τη Βελλά και σε συνδυασμό συμμετοχής της Ριζαρείου Σχολής έγιναν δάσκαλοι: ο Κων/νίνος Φώτου, Θωμάς Λογοθέτης, Βασίλης Κοντοκάλης και Δημήτρης Κοντοκάλης.

Μια ομάδα πήρε το δρόμο της ένταξης στην Αστυνομία πόλεων, όπως: Ξενοφών Παγούνης, Δημήτριος Μασίικας, Απόστολος Ζώης, Χριστόφορος Γέτης —μετέπειτα γα-τρός— Λάζαρος Ντεμίρης και ο γιός του Χ. Κοσίβα —ο Χριστόφορος Κο-

υπάλληλος σ' αυτή την ειδικότητα και ο δικός μας Χρήστος Μίσιος, μια ομάδα παιδιών και δουλέςαμε την περίοδο της άνοιξης και του καλοκαιριού, είμαστε: ο Γεράσιμος Γκενεράλης, ο Όθαν Παγούνης, ο Βύρων Μπολές, ο Γιώργος Ζουρδούνης, νομίζω και ο Θανάσης Ζαρόπουλος, ο αδελφός μου Αλέξανδρος, εγώ και ο Αριστοτέλης Σιούτης από το Τσερβάρη, που είχε χάσει τον αδελφό του Τάχη στο χρόνο της απελευθέρωσης, καθώς ήταν στο 118 Τάγμα και ο αδελφός του Πάνος που τους χαιρετίζουμε τόσο η ανεμιά του Γλυκερία, ο άνδρας της Παναγιώτης Καρατσώλης κι εγώ.

Ο Χριστόφορος, ο γατρός και όλο το υπηρεσιακό του επιτελείο εργάστηκαν και κατορθώσαν να εξαφανίσουν όπως έγινε και σε όλη την Ελλάδα, αυτήν την παλιοσαρώστεια, την ελονοσία.

Η βαθεία γνώση του αντικειμένου εκτιμήθηκε από την συναμμόδια αμερικανική υπηρεσία και πήγαν στη Νοτιοανατολική Ασία: Λάος-Βιετνάμ κλπ. καθώς και στην Ιαπωνία.

Ως επιστήμων ο Χριστόφορος υπήρξε άριστος, ως συνεργάτης αξιολόγηλετος και ως άνθρωπος, ο άνθρωπος που αγαπούσε τον συνάνθρωπό του κι εκείνη του η έκφραση η πάντα γελαστή προσέδιδαν όλα του τα χαρίσματα.

Ο δεύτερος είναι ο γείτονας φίλος μου ο Τάκης Βανδέρας. Και ο Δημήτρης —Τάκης— Βανδέρας συνάντησε μεγάλες δυσκολίες στην απόκτηση του πτυχίου της Ιατρικής, γιατί ο πατέρας του αποκλεισμένος στη Σερβία δεν μπορούσε να τον βοηθήσει.

Όμως όλα ξεπεράστηκαν και ο Τάκης Βανδέρας τα έφερε τα πράγματα να αναλάβει την Διεύθυνση του Νοσοκομείου του Ερυθρού Σταυρού στην Κόνιτσα. Και τι δεν έκανε αυτός ο άνθρωπος γι' αυτό το Νοσοκομείο να το κρατήσει εκεί που έπρεπε όλα αυτά τα χρόνια. Όλη η Κόνιτσα, όλα τα χωριά της επαρχίας της έχουν εξοπλιστεί τόσο στο Νοσοκομείο ως και με επίσκεψη στο χωριό τους για οποιοδήποτε περιστατικό πνεύας παρουσιάζονταν. Το δικό μας χωριό του οφείλει πολλά, πάρα πολλά στο σύνολό του. Ο σκοπός μου δεν είναι να τον επαινώσω αλλά να πω πολύ λιγότερα από μια πραγματικότητα. Την πραγματικότητα ότι την έφεραν και αυτοί που υπηρετήθηκαν και εκείνοι που τον γνώρισαν.

Σου στέλνω Τάχη τους πραγματικούς και φιλικούς μου χαιρετισμούς με την ευχή να ξαναεπισκεφθώ.

Λάρισα, Αύγουστος 1999
Γιάννης Ζώης

Ο Έρως λειπουργεί στο Καπέσοβο

Το πρώτο βράδυ του Οκτωβρίου, ένα κορίτσι θα μπει τρέχοντας στη μεγάλη αίθουσα του σχολείου και θα αναγγείλει:

«Ακούστε, ακούστε» χάθηκεν ο άγριος Έρωτας.
Τώρα μόλις, χαράματα βαθιά
το 'σκασε απ' το κρεβάτι, πέταξε και πάει...»

Ίσως δεν υπάρχει πλέον κατάλληλο προλούδιο από τους στίχους του Μελεάγγρου για ένα Συμπόσιο περί Έρωτος...

Ας εξηγηθούμε. Ο λόγος για το επιστημονικό Συμπόσιο με θέμα «Περί Έρωτος» που έλαβε χώρα στο Καπέσοβο Ζαγορίου από την 1η έως την 3η Οκτωβρίου, η οργάνωση του οποίου ανήκει στον Τομέα Φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων και τον Πολιτιστικό Σύλλογο Καπεσόβου «Ο Αλέξης Νούτσος». Οι εργασίες πραγματοποιήθηκαν στην Πασχάλειο Σχολή του Καπεσόβου υπό την εποπτεία του καθηγητή Παναγιώτη Νούτσου, διευθυντή του Τομέα Φιλοσοφίας του Παν/μίου Ιωαννίνων και της Καίτης Κοντοδήμου, προέδρου του Πολιτιστικού Συλλόγου Καπεσόβου «Ο Αλέξης Νούτσος». Οι εισηγητές ήταν: Σωτήρης Αθανασάκης, επίκουρος καθηγητής Τοξικολογίας Παν/μίου Αθηνών, Θεόδωρος Γεωργίου, συγγραφέας, Κυριακή Δούμα, υπ. διδάκτωρ Παν/μίου της Lund, Ερατοσθένης Καψωμένος, καθηγητής Νέας Ελληνικής Φιλολογίας Παν/μίου Ιωαννίνων, Πέτρος Μαρτινίδης, επίκουρος καθηγητής Τμήματος Αρχιτεκτόνων Αριστοτελείου Παν/μίου Θεσσαλονίκης, Φώτης Μωρόγιαννης, ψυχίατρος στην Ψυχιατρική Κλινική του Παν/μίου Ιωαννίνων, Βασίλης Νιτσιάκος, επίκουρος καθηγητής Κοινωνικής και Πολιτικής Φιλοσοφίας Παν/μίου Ιωαννίνων, Παναγιώτης Νούτσος, καθηγητής Κοινωνικής και Πολιτικής Φιλοσοφίας Παν/μίου Ιωαννίνων, Χαράλαμπος Νούτσος, καθηγητής Παιδαγωγικής του Τμήματος Φ. Π. Ψ. Παν/μίου Ιωαννίνων και Σολωμού-Παπανικολάου Βασιλική, του Τομέα Φιλοσοφίας του Παν/μίου Ιωαννίνων.

Η προαναφερθείσα «εισαγωγή» όντως ήταν αυτή του Συμποσίου. Η αρχική «μύηση» των συνέδρων και των προσκεκλημένων έγινε μέσα από την Ποίηση και τη μελοποίηση αυτής. Μελωδοί, η σοπράνο Σοφία Μάλαμα και ο τενόρος Βασίλης Κοντα-

ξής οι οποίοι ερμήνευσαν τραγούδια για τον Έρωτα των Χατζηδάκη, Θεοδωράκη, Μαυρουδή κ.ά. με τη συνοδεία της Δέσπης Βαρουδάκη στην κιθάρα. Ποιήματα των Ελύτη, Ρίτσου, Δημούλα κ.ά. διάβασαν οι ηθοποιοί Ελένη Γεωργοπούλου και Αιμιλία Βάλβη. Οι δύο ημέρες που ακολούθησαν αφιερώθηκαν στις εισηγήσεις των συνέδρων.

Με σειρά παρεμβάσεως αυτές ήταν: «Η παθοφυσιολογία του έρωτα της Γυναικά της Ζάκυνθος» του Διονυσίου Σολωμού από τον Φώτη Μωρόγιαννη. «Ο έρωτας στη Νεοελληνική Λογοτεχνία. Από το Σικελιανό στον Ελύτη» από τον Ερατοσθένη Καψωμένο. «Ο έρωτας στη θεωρητική του Πλάτωνα» από τη Βασιλική Σολωμού-Παπανικολάου. «Η παιδαγωγική του έρωτα. Από τον Πλάτωνα στον Αρεοπαγίτη» από την Κυριακή Δούμα. «Έρωτική τέχνη (ars erotica) και αισθητική της ύπαρξης» από τον Θεόδωρο Γεωργίου. «Τόποι του έρωτα» από τον Πέτρο Μαρτινίδη. «Ο παιδαγωγός έρωτας» από τον Χαράλαμπο Νούτσο. «Έρωτας. Μια ακόμη εξάρτηση στη ζωή μας;» από τον Σωτήρη Αθανασάκη και τέλος «Έρωτας: ουσία και συν-, περ-, εξ-, παρ-, απ-...» από τον Παναγιώτη Νούτσο.

Θα ήταν σκόπιμη μία εκτεταμένη αναφορά στο περιεχόμενο των εισηγήσεων, αδύνατη εδώ λόγω περιορισμένου χώρου, πιθανό στο εγγύς μέλλον.

Ας ακολουθήσουμε όμως το νήμα από την αρχή. Για ποιο λόγο ένα Συμπόσιο περί Έρωτος, για ποιο λόγο στο Καπέσοβο;

Κι όποιον διψάσει παρελθόν, να τον ποτίσω

Ο Πολιτιστικός Σύλλογος Καπεσόβου «Ο Αλέξης Νούτσος» ιδρύθηκε με ιδιαίτερα φιλόδοξο

καταστατικό το 1981 και στόχο είχε την αναβίωση του τότε, σε μέγιστο βαθμό ερημωμένου, χωριού. Το κύριο βάρος δόθηκε στη δημιουργία χορευτικού συγκροτήματος με έμφαση στο προσωπικό ύφος του κάθε χορευτή και του κάθε μουσικού. Στην πρώτη φάση της ζωής του Συλλόγου εγγράφεται και η συλλογή λαογραφικού υλικού και η συντήρη-

Είναι χαρακτηριστική η αναφορά του επιθεωρητή Α. Καθάρειου ο οποίος, το 1913, κατά την απελευθέρωση των Ιωαννίνων, την παραμονή της ένταξης της περιοχής στο ελληνικό κράτος, έγραφε στην έκθεσή του: «ουδείς αναλφάβητος μηδὲ των γυναικῶν εξαιρουμένων». Λόγω της περιορισμένης αγροτικής ζωής, τα ήθη και τα έθιμα είχαν και αυτά αστικό χαρακτήρα.

Στο πλαίσιο αυτό, στο σταυροδρόμι των πολιτισμών, δεχόμενοι ολοένα νέα ερεθίσματα και ταυτόχρονα αποδεχόμενοι βιώματα και καταγωγή, οι Καπεσοβίτες υπήρξαν και παραμένουν «πολιτιστικά ενεργοί και δημιουργικοί».

**«Για να διαβείς
εδώ ψηλά
αλαφραπάτης γίνε»**

Ο τόπος ο ίδιος και η ιστορία του εγείρουν αιτήματα. Η αρμονία σχημάτων και χρωμάτων σου υποβάλλει την επιθυμία να ακινητοποιήσεις το χρόνο, να «συμπυκνώσεις το αιώνα στο εφήμερο» —και ας μας συγχωρήσει ο Πέτρος Μαρτινίδης τον δανεισμό και την αλλοτρία προς την αρχική, χρήση της φράσεως— να διυλίσες την ουσία των νοημάτων. Αν, όπως λέει ο ποιητής, «από το ελάχιστο φτάνεις μαντικές διοργανώσεις: Εκδηλώσεις για τα 200 χρόνια από τον θάνατο του Ρήγα (παρουσίαση της Χάρτας, θεατρικό αναλόγιο), συγγραφή θεατρικών έργων και δη επιθεωρήσεων, δρώμενα, συναυλίες κ.ά. Οι δε αίθουσες του ισογείου του παλαιού σχολείου έχουν διαμορφωθεί σε δωμάτια ζαγορίσιου σπιτιού, φιλοξενώντας τα εκθέματα που παραχώρησαν οι κάτοικοι του χωριού στο Σύλλογο για το σκοπό αυτό.

Η γόνιμη αυτή πορεία δεν είναι παρά η συνέχεια πολιτιστικό γίνεσθαι του Καπέσοβου και του Ζαγορίου γενικότερα. Η ανάπτυξη της περιοχής προς την κατεύθυνση των γραμμάτων υπήρξε πρώιμη, χάρις στα προνόμια τα οποία απολάμβανε, από τον 17ο αιώνα ήδη, η περιοχή (αυτονομία, κεφαλικός φόρος, δημιουργία κοινότητας Ζαγορίσιων εμπόρων, καλλιτεχνών, επιστημόνων στην Κωνσταντινούπολη). Στο πρώιμο αστικό καθεστώς, η εκπαίδευση ήταν υποχρεωτική και η γνώση μιας ξένης γλώσσας επιβεβλημένη λόγω της μεταναστευτικής.

Κατηφορίζεις το σούρουπο της Κυριακής τις στροφές της Τύμφης και στη γέφυρα του Κοκορού αντηχεί ακόμη:

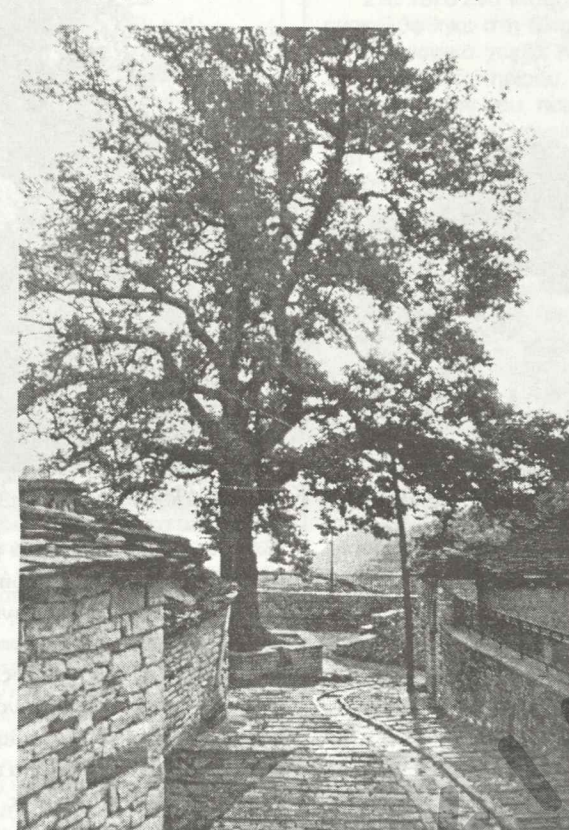
Πριν απ' τα μάτια μου ήσαν φως
πριν απ' τον έρωτα έρωτας
κι όταν σε πήρε το φίλο γυναικά

Αννα Χ. Τσάκωνα

Για τις πολύτιμες πληροφορίες ευχαριστώ την Ιωάννα Αναγνωστοπούλου και την Καίτη Κοντοδήμου. Οι μεσοτίτλοι είναι δάνειοι στίχοι από την συλλογή ήταν υποχρεωτική και η γνώση μιας ξένης γλώσσας επιβεβλημένη λόγω της μεταναστευτικής.

Το ταξίδι με λεωφορείο απ' τα Γιάννινα στο Ζαγόρι πριν από χρόνια Της Κούλας Χατζηγιάννη

ρέσουμε, όλος εκείνος ο λαός, σ' αυτόν τον μαρκαδό που μας είχε έρθει βογκώντας, κλωτσώντας και αγκομαχώντας! Πρίτς π' δε μας έπαιρνε. Τις παστές σαρδέλλες τις ξέρετε; Έτο' γένουμασαν κι εμείς. Έμπαιναν οι πρώτοι βαρώντας δεξιά ξερά. Τραβούσαν πρώτα τ'ς θ'κούς τ'ς απ' τα μαλλιά κι ύστερα αρχίνα ο σκουνοστός: «του πιδί του πιδί, πάει το πιδί του τσιάπασαν» ή «πατέρα πατέρα έλα έχου τόπου» ή «τ' μάνα τ' μάνα τ'ν αφήκαμαν όξου, πάει η μάνα έπσι... μανούλα μ'». Η μάνα μας κατόρθωνε να μας μπάσει και να φορτώσει και τα πράματα. Ο αείνητος ο Σταύρακας πρόσεχε όσους τον πρόσεχαν. Μας έμπαζε μεν αλλά μας έκανε δε. Φώναζε: Κούλα, Κούλα που είσι; Μου... μούγκριζα εγώ κάτω από πλιοσεωτή φούστα

Προς το μεσοχώρι Καπεσόβου.

Κονκλιώτισσας Σαρακατσάνες. Με τράβαγε η μάμα κι έπαιρνε ανάσα. Έχανε ύστερα τον αδερφό μου. Τον βρήκε παρασπέρφ, είχε μανία με τα τιμόνια, ήθελε να τιμονίζει έλεγε. Κι άλλα πολλά συνέβαιναν. Καμιά φορά ξεκινάγαμε κι οι ελπίδες μας μονάχα στο Θεό ήταν ότι θα φτάναμε εκείνη τη μέρα στη Ντοβρά. Στο πρώτο τέρμα. Το δεύτερο ήταν στη βρύση της Καρομπένιας, κάτω από το Σιοποτσέλι και το τελευταίο πριν από το ποτάμι. Πολλές φορές τα βάσανά μας αρχίναγαν από τους Αμπελόκηπους. Ένα κλώτσημα, ένα βόγκημα, ένα μούγκρισμα και στολ. Κατέβαιναν αυτοί που ήταν καμασμένοι στα φτερά -είχαμε και τέτοιους-, συνηθώς ήταν ειδήμονες του τιμονισιού. Ποιοι ειδήμονες και ποιοι ανήμποροι; Ούτε οι επίσημοι ασφαρείς δεν ήξεραν τίποτε, μάθαιναν σ' τ' κασιδιάρη του κιόφ. Κατέβαιναν απ' λέτε, διούνησαν τ'ς τενεκέδες κι αρχίναγαν να τζιζάν' διάφορα στ' μηχανή. Ύστερα έπιαναν την μανιβέλα -θυμάστε, εκείνο το θαυματουργό εργαλείο- και ω του θαύματος, έπαιρνε μπροστά. Μέσα οι γυναίκες αρχίναγαν τις δεξιές. Πανατα μ', Πανατα μ'. Του κακού του λεωφορείου, ούτε αναστατωμένο νάταν. Δέκα χιλιόμετρα την ώρα δεν τάπααν. Αλλιώς δεν εξηγείται που κάναμε και πέντε ώρες να φτάκουμε στη Ντοβρά. Κακείν κακώς φτάναμεν στο Λυκόστομο, σε κείνο

τον πλάτανο που κάηκε και το παλιό πηγάδι -τον φορέα εντερικών- που η τριχιά στάλαζε λάσπη, από τα βρωμόχερα που την έπιαναν κι έφετπε μέσα στον γάβα, που ξεδιώγααν οι βασιανισμένοι, που διάβαιναν από κει. Απ' το Λυκόστομο τραβάγαμεν μέσα από τον κάμπο και τον κουρνιαχτό που σηκώνονταν και φτάναμεν στις Καρνές, κάτω απ' την σημερινή Μεταμόρφωση. Άλλο σταμάτημα και τσιούτσι ανάσα, για ν' αντέξουμε τα όσα μας κατερούσαν στα Ροντοβάνια. Τότε είχε τελειώσει ο αμαξωτός για την Ντοβρά. Ένα μονοπάτι χαράγμένο πάνω στα Βραχώδη Όρη. Πρώτα πήγαμεν με παϊτόν ως τη βρύση του πασιά κι εκεί έπιαναν τα ζώα κι ανφόρναγαν το καγκελωτό μονοπάτι ως τη βρύση στο Ροντοβάνι κι ύστερα δίπλα δίπλα έφεταν στη Ντοβρά. Αυτό ήταν γι' αυτονούς που τα πάταγαν. Για τους κοινούς θνητούς ήταν ποδιά από τα Γιάννινα ως την Λάιστα. Να πούμε μέρες δρόμος. Βλοημένες ασφάλτο και ρόδοι! Γέρασα κι αδύνατον να φύγουν απ' το νου μου τα ταξίδια στο Ζαγόρι. Κάθε φορά που περνάμε από κει τώρα, αρχίζω να λέω για το τότε, μέχρι που με σιχάθηκαν και μου απαγόρευσαν ν' ανοίξω στόμα. Τι φταίω η μαύρη εγώ, αυτά είναι ψυχικά τραύματα της παιδικής ηλικίας!

Ανεβαίνουμε. Ο δρόμος μονοπάτι. Δύο αυτοκίνητα δύσκολο ν' ανταμώσουν, πρέπει να κάνουν μανούβρες. Στις στροφές τις κλειστές κατεβαίνουμε. Οδηγούν τον οδηγό οι ειδήμονες: λίγο δεξιά, κάνε πίσω, πάρτο όλο, πίσω, πίσω, τράβα, στάκα. Την πήραμεν, ζήτω! Ματαμπαινόμε. Το δόλιο το λεωφορείο θηνεί, βογκάει, σου 'ρχεται να κλάψεις μαζί του, να το παρηγορήσεις. Σφίγγεις τα δόντια και καρτερείς. Τώρα θα σταματήσει, τώρα θα σταματήσει. Πετιέται η τάπα του ντεπόζιτου. Πρατσαλύν τα χονχλαστά νερά στους πρώτους επιβάτες. Ποιους επιβάτες; Δεν είναι επιβάτες, είναι ράκη. Με το σταμάτημα σηκώνουν κεφάλια όλοι. Ροβολουό όξω για να ξεράσουν. Άλλοι τα 'χουν απολύνει μέσα Ζοκοπάει το σύμπαν. Κάτω αριστερά και πίσω η λιμνη της Λαψίστας γιομάτη νερό, με τούμπες τούμπες πράσινο ασπάνο της, δεν βλέπει ότι βλέπω εγώ. Βλέπω την Σαρακατσάνια να ξεροντοκάει και κάτω από την πλίσε φούστα -από το ξόρισμα- τα κατούρια να τρέχουν σιουνάρα. Κρίμα, λέω μέσα μου, πως θα βγάλε τώρα το κατουρημένο βρακί της; Μπαίνουμε πάλι και ξεκινάμε. Οι γυναίκες έχουν λεμόνια στις μύτες, για να συνέβουν. Αντί για την μυρωδιά της πέτσας του λεμονιού, μυρίζει βρωμικομπεντζίνα κι από τότε δεν μπορώ να μυρίσω λεμόνι, χωρίς να το συνδέσω με το δρόμο Ροντοβάνι!!! Παρακολουθώ την κομιτάρα και τη λημονιέμα που κάθεται με κατουρημένο βρακί και λοξοκοιτώ μπήπως το βγάλε άκουτα άκουτα. Λαγοκοιμάται ορθή. Ακοιμισιότηρι δεν υπάσχει στα καθίσματα. Δεν είναι καν καθίσματα, είναι κάτι μπαγκοί στενοί, δερματίνοι παθακαλώ, στερεωμένοι στα πλευρά του λεωφορείου. Καθόμαστε εμείς πάνω κι από κάτω έχει σέα και με το κάθε μοιανού. Σε κάποια στροφή φαρδιά έκανε τον τσάτσση ο οδηγός και την πήρε άνετα. Φεύγουν οι μπαγκοί από τα πλαστήρια τους. Βρισκόμαστε άλλος με τα μούτρα χωμένα κάτω κι άλλος με τον καλό τον ανήφορο. Τότε μου λήθηκε η απορία!!! Είδα ότι η κομιτάρα δεν είχε βρακί. Τότε δεν είχαν όλοι βρακί. Και το Ροντοβάνι να μη σκολνάει. Και η τελευταία στροφή να φαίνεται άπιαστο όνειρο. Πάσο θέλουμε ασέμα; Και ν' ακούς, κι όλας, να σχολιάζουν «Να εδώ έπεσε ο Χατζόπουλος πριν γίνει πράκτορας». Όχι 007. «Να εδώ έπεσε ο Ευρυπίδης». Ο Ευρυπίδης ο Βουλοδής, ο θ'ός μας, ο αέχαστος. Φτάνουμε στην τελευταία στροφή, εκεί που σήμερα είναι το άγαλμα της Ζαγορίσιας Γυναικάς. Μπήκαμε στο Ζαγόρι, στον κάμπο της Ντοβράς. Σωθήκαμε. Ζήτωωωω!!!

ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΑ

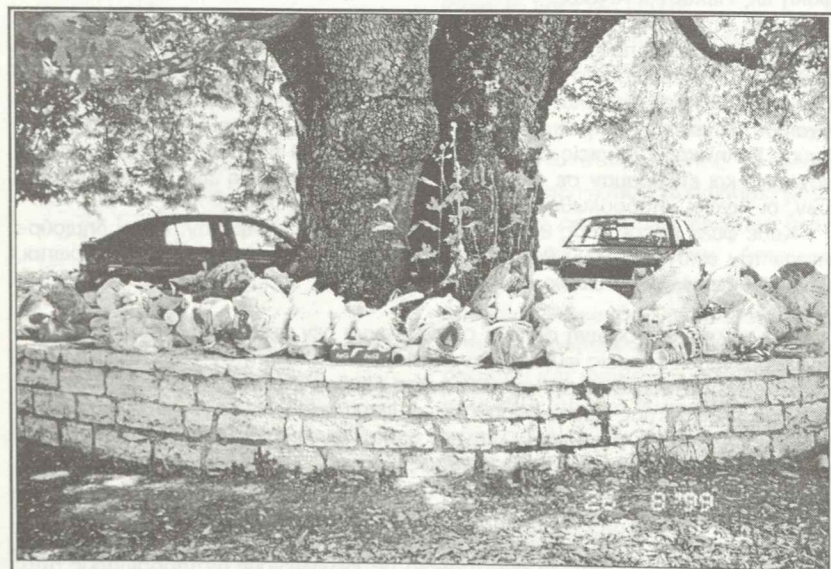
ΥΠΟΠΤΕΣ ΜΕΘΟΔΕΥΣΕΙΣ ΕΙΣ
ΒΑΡΟΣ ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ

Κατά τη διάρκεια παρουσιάσεως υπό της οικολογικής Οργανώσεως «ΑΡΚΤΟΥΡΟΣ» της Ειδικής Περιβαλλοντικής Μελέτης Πίνδου Ζαγορίου, στα πλαίσια του Προγράμματος LIFE-NATURE «ΑΡΚΤΟΣ» (2ας φάσεως), που έλαβε προσφάτως χώραν, ενώπιον πολυπληθούς ακροατηρίου (ειδικών και μη) στην αίθουσα της Περιφέρειας Ηπείρου, εθίγει (εκτός συζητούμενου θέματος βέβαια) και η περίπτωση καταστρατηγήσεως εννοιών προστασίας του Εθνικού Δρυμού Βίκου-Τιμφης-Αώου στο προς υλοποίηση νέο διαχειριστικό. Συγκεκριμένα: Μετά το πέρας της ενημερώσεως, που καθομολογούμενως υπήρξε άριστη από κάθε άποψη, δείγμα καλής οργανώσεως, καταρτίσεως, συντονισμού και προπαντός ακραίων προσοχέσεως στην προστασία της φύσης, ο εκπρόσωπος του Συλλόγου Προστασίας Ηπειρωτικής Φύσης κ. Β. Χρήστου, που ήταν προσωκεκλημένος, καθώς και ορισμένοι (κι ορισμένοι θάλανα) Παπιγκιώτες με επικεφαλής τον κ. Χριστοδούλου Κ. (Δασολόγο) ως εκπρόσωποι του Ορειβατικού τους Συλλόγου, αμφισβήτησαν με τεκμηριωμένες και εύστοχες παρατηρήσεις την ορθότητα συντάξεως του νέου διαχειριστικού, επικρίνοντας τους μελετητές κ. Κασσιούλη Κ. και κ. Γκατσογιάννη Στυλ. του ΕΟΙΑΓΕ, που ήταν επίσης παρόντες στην εκδήλωση, για ολιγορία εις βάρος της φυσικής ακεραιότητας του Δρυμού, ενδοτισμό σε παράλογες απαιτήσεις των εδώ κομματικών παραγόντων (υπερρεσιακών ή μη) και μομφή σκοπίμων μεθοδεύσεων στο νέο διαχειριστικό, όπως αποχαρκτηρισμός πυρηνά σε πλείοστα σημεία, με άμεσο ή απώτερο στόχο δρομολογήσεως επιχειρηματικών δραστηριοτήτων σε επίλεκτα σημεία του Δρυμού. Όπως στο μεταξύ γεφυρών Παπιγκού-Κλειδωνιάς τμήμα του ποταμού Βοϊδομάτης για επιχειρηματικές δραστηριότητες Ράφτηγκ,

Καγκιά, ίσως αύριο και κανά παραποτάμιο τουριστικό συγκρότημα και πάει λέγοντας. Ο ΣΠΗΦ μάλιστα διατείνεται επιπλέον, πως οι ανάδοχοι συντάξεως του διαχειριστικού (αλήθεια, με τι ειδικά κριτήρια κι αμοιβές επιλέχτηκαν;) φαίνεται πως δεν έχουν σαφή αντίληψη (γιατί όχι και πλήρη άγνοια;) του φυσικού εδάφους ως αντικείμενο μελέτης τους με όλα τα συμπαρομαρτούντα είδη πανίδας και χλωρίδας. Όσα δηλαδή «κοπανάνε» στο διαχειριστικό—και δεν κοπανάνε και λίγα—είναι ασκήσεις επί χάρτου κι όχι άλλο αρπάξει το μάτι μας, είτε ξεσηκωμένο από ξένη βιβλιογραφία, είτε από προγενέστερες μελέτες (μελέτη Γουλανδρή κλπ.). «Παλιά μου τέχνη κόσκινω»...

Εκτός τούτων, έτερος εκ των συναθροισμένων, κομματικά έκπτωτος πια, αλλά με ευρεία και συμμεμνημένη μαρξιστοτροκομική αντίληψη, όπως τον απαιτούν άλλωστε οι πανηγυριστικοί καιροί μας, κοιτάζοντας αδολεσχώς και στα κουτούρου βέβαια επί των αγγελμάτων, νεωτερισμάτων και πρωτοκαουσιμάτων του «ΑΡΚΤΟΥΡΟΥ», υπεστήριξε—απευθυνόμενος ακραώς, δυσφραδώς και ολίγον γλαφυρώς προς τους επιστημονικούς συνεργάτες της εν λόγω οργανώσεως, πως τίποτε δεν πρέπει να «περπατάει»—εννοώντας τα εν ισχύει προγράμματα του ΑΡΚΤΟΥΡΟΥ και επί παντός επιστητού βέβαια—αν προηγουμένως δεν ενημερώνονται ανελλιπώς κι ενδελεχώς προς τούτο οι τοπικές κοινωνίες! Που εν ολίγοις θα πει: Κάθε μελέτη, όσο έγκυρη κι επιστημονικώς διακεκριμένη κι αν αποδειχθεί δεν θα έχει καμμία, μα απολύτως καμμία πέραση και ισχύ, αν προηγουμένως δεν περάσει από το Γυαλί Καφενέ, προς έγκρισιν και υπογραφήν από τον Σύμβουλο Νάσιο Καραμπιστάλη. Γκέκε;

Φωκίων Καψάλης

Από φίλο του Ζαγορίου, περαστικός από το Βοϊδομάτη πήραμε φωτογραφία με τα παρακάτω λόγια, που κι εμάς έκανε να ντραπούμε. Οι υπεύθυνοι, όποιοι κι αν είναι, ας κάνουν κάτι...

«Ζ»

Αγαπητό «Ζαγόρι μας»
Επειδή ντρέπομαι να σας περιγράψω το τι είδαν τα μάτια μου στο Βοϊδομάτη, σας στέλνω μόνο μια φωτογραφία. Αυτή όπως λένε, τα λέει ΟΛΑ ή σχεδόν ...όλα.

Απ' όσα μας γράφουν για τον τόπο μας

Το φαράγγι του Βίκου το «μεγαλύτερο του κόσμου», αλλά...

Αγαπητό μου Ζαγόρι,
Κάπως καθυστερημένα κατάφερα, χάρις σε μια υπέροχη ορειβατική εκδρομή που οργάνωσε, με επιτυχία, η «Υπαίθριος Ζωή» Λάρισας, να πραγματοποιήσω το όνειρό μου—Ζαγορίσιος γαρ (Ντομπρίνοβο) από τους γονείς της μητέρας μου—και να διαβώ το ξακουστό φαράγγι του Βίκου, το «μεγαλύτερο του κόσμου» όπως μας πληροφορεί με καμάρι η πινακίδα που είναι στημένη στην είσοδο της χαράδρας στο Μονοδένδρο.

Κι ενώ πραγματικά η άγρια φύση είναι μοναδική και η εμπειρία αξεπέραστη, μεγάλη και οδοντηρή ήταν η απογοήτευση όλων μας, και πολλών ξένων που συναντήσαμε, από την εξοφθαλμη εγκατάλειψη του μονοπατιού, ο Θεός να το κάνει μονοπάτι, που σε πάμπολλα σημεία ρισκάρεις όχι μόνο την αρτιμελεία σου αλλά και την ίδια τη ζωή σου για να τα περάσεις.

Τα κοτρώνια, τα τρόχαλα, οι σάρες, οι πεσμένοι εδώ και χρόνια κορμοί δένδρων που φράζουν τα περάσματα, οι απότομες κατηφόρες και ανηφόρες και τα βράχια, οι ολισθηρές πλαγιές, τα σπασμένα σκαλοπάτια που πρέπει να είσαι γυμνασμένος ορειβάτης για να τα σκαρφαλώσεις, μετατρέπουν ένα από τη φύση του δύσκολο πέραςμα σε λιαν επικίνδυνο εγχείρημα και μαρτυρούν ότι οι Κοινοτάχτες από τη μια και την άλλη μεριά—Μονοδένδρο και Βίκο—που σίγουρα καμαρώνουν για το θαύμα αυτό που τους χάρισε η φύση, το έχουν εγκαταλείψει, εδώ και πολλά χρόνια, στην τύχη του.

Απευθύνομαι λοιπόν σ' εσένα

ΣΝ' ΑΡΡΕΝΤΑ

Για να ενστερνισθεί κανείς τις απόψεις μας, ή να συνειδητοποιήσει κι από μόνος του καλλίτερα, τις ανυπολόγιστες καταστροφές που επέφεραν στο ορεινό μας οικοσύστημα οι πολιτιστικές αγορεύμαστος της τελευταίας δεκαπενταετίας*, με τις αδιανόητες για πολιτισμένους ζλαούς, παράνομες όσο και λαθροχειρικές διανοίξεις ορεινών δρόμων**, θα πρέπει—πέρα από την φιλονομία, την οικολογική κι αισθητική προσέγγιση—να διαθέτει αυτό που διαθέτει πλουσιοπάροχα κάθε ουσιαστικά πολιτισμένο κι εκλεπτυσμένο άτομο: Εγγενή αποθέματα ευαισθησίας, κληροδοτημένα ήδη από την κοιλιά της μάνας του! Αν βέβαια υπήρχαν—προς δανειοδότηση—τ' ανάλογα περισσεύματα και κει!

Φωκίων Ιωάνν. Καψάλης

* 1984-1999 (και βάλε).

** Πρόκειται για κείνο το λωποδυτικής κηφής νομοσχέδιο «Περί αξιοποίησης-προσεγγίσεως βοσκοτόπων», που μόνον παραχαράκτες της ανάπτυξης θα μπορούσαν «ευφυσώς και με το αζημίωτο» να εφεύρουν...

ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ

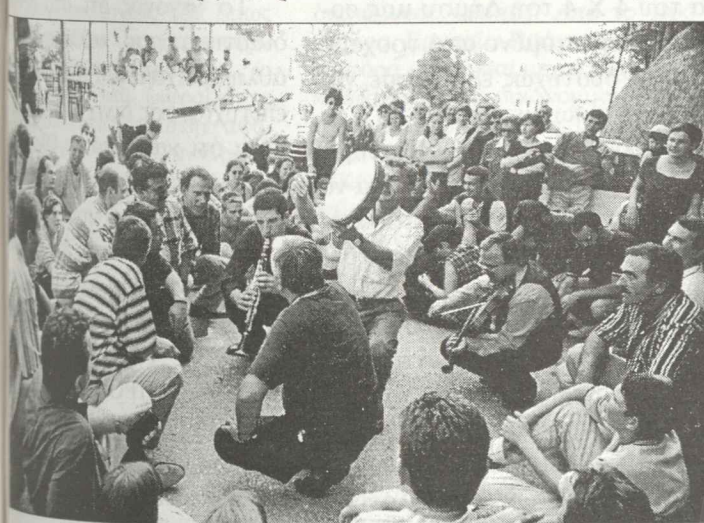
Για τις «Ζοφερές αναμνήσεις»
του Θ. Σακελλαρίδη

από την Ελένη Σκούρτη

Ευχάριστη έκπληξη ήταν για εμένα ένα μικρό βιβλίο κι ένα μικρό πονάκι γι' αυτόν τον ιερό τόπο των προγόνων μας και σε παρακαλώ, όχι μόνο να δημοσιεύσεις το γραμμάρι μου, αλλά και να πάρεις πρωτοβουλία για να κινητοποιηθούν οι αρμόδιοι ώστε να διορθωθεί η παραδομένη κατάσταση που βασιλεύει μέσα στο το θάύμα της φύσης. Κι αυτό μου προτείνω, οι άρχοντες του Μονοδενδρίου και του Βίκου, ν' αναρτήσουν πινακίδες και να προσδιορίσουν τους αντίστοιχους διαβάτες, ότι η χαράδρα έχει δύσκολα περάσματα, ότι είναι απαραίτητα τα κατάρτηλα πασιούτσια και κάποια στοιχειώδη εξάσκηση και αντοχή. Επίσης ότι δεν υπάρχει νερό στη διαδρομή, ούτε φιλικάσ όπως σο φαράγγι της σμαριάς, (παιχνιδιά μπροστά στο Βίκο) και ότι το πέραςμα που κρατά σχεδόν έξι (6) ώρες γίνεται υπ' ευθύνη τους γιατί, όπως εύκολα διαπιστώνει κανείς, σε περίπτωση ατυχήματος δεν μπορούν να σε σώσουν ούτε τα «παντός καιρού» γιατί, εκτός από κάποια σημεία στη μεριά του Βίκου, δεν υπάρχει τίποτα ν' ακουμπήσουν τα πόδια τους!

Όποσδήποτε το ζήτημα θα πρέπει νομίζω ν' απασχολήσει πέρα από την Τοπική και τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση και να βρεθεί τρόπος εξεύρεσης πόρων. Ας βάλουν ένα δικαίωμα εισόδου όπως στη Σαμαριά, την την «τελευταία μέρα».

Ανεφάρκαμε το καλντερίμι χορεύοντας και έξω απ' του Βαγγέλη

Εάν τα «ξεχωρίσματα», όπου όλοι ευχήθηκαν να μας έχει ο Θεός να πάνε, πάντα κάθε χρόνο να ανταμώνουμε και να ξεφραντώνουμε... Ας περιγράψουμε τα παιδιά μας και τα παιδιά των παιδιών μας να κρατήσουν το πανηγύρι μας ανέγχιτο όπως το βρήκαν.

Την ίδια μέρα πριν ένα χρόνο... ένας γλυκύτατος παππούς έξω απ' τον Βαγγέλη πάλι, μου είπε:

— Σε παρακαλώ μπορείς να με βγάλεις μια φωτογραφία;
— Βεβαίως! του απάντησα.

Φέτος ο μπαρμπα-Γιάννης δεν ήταν ανάμεσά μας.

Λες και το «Ξερε!»

Όλοι μας στο χωριό θα θυμόμαστε την γραφική του φιγούρα.

Ευαγ. Ζωίδου

νο τον ίδιο τον συγγραφέα ή και κάποιους συγγενείς. Και όμως! Όλες αυτές οι μαρτυρίες, όλα αυτά τα περασμένα, όλες αυτές οι αναμνήσεις, έστω κι αν είναι «ζοφερές» δίνουν μια καλή ευκαιρία στους πιο νέους να δημιουργήσουν μία εικόνα, πλήρη θα έλεγα, μιας άλλης ζωής, μιας άλλης καθημερινότητας, μιας ιστορίας χαμένης για πάντα. Δίνουν την ευκαιρία να «γνωρίσουν» οι νέοι, μέσα απ' το χαρτί, άλλους ανθρώπους, υπερήφανους και ταπεινούς, σπουδαίους και λιγότερο σπουδαίους, ανθρώπους που σήμερα σπανίζουν. Ανθρώπους με πνεύμα, με υπομονή, με καρτερικότητα, με αγάπη και κυρίως με ήθος, με υψηλό ήθος που έβγαλε ο τόπος και το Ζαγόρι ειδικότερα. Μια τέτοια περίπτωση ήταν και η γιαγιά του Θ. Σακελλαρίδη που τόσο ωραία και συγκινητικά, θα έλεγα, περιγράφει στο βιβλίο του. Γυναίκα στοργική, μεγαλόψυχη, καρτερική, γυναίκα του Ζαγορίου.

Άλλη μία μορφή σημαντικής προβάλλει από τα κείμενά του: εκείνη του Π. Αποστολίδη. Άλλος ένας σπουδαίος Ζαγορίσιος άνθρωπος με ήθος και φρόνημα υψηλό. Άνθρωπος με ιδέες προοδευτικές που δεν τις απαρνήθηκε μέχρι

το τέλος της ζωής του.

Η επίδρασή του στο συγγραφέα και συγχωριανό του μεγάλη και γι' αυτό ο Θ.Σ. πρέπει να θεωρεί τον εαυτό του τυχερό. Κι ας είχε αυτή η επικοινωνία τους δυσάρεστες συνέπειες. Κι ας έγιναν οι αναμνήσεις του ζοφερές. Για τη γενιά αυτή παρα ήταν τα χρόνια δύσκολα, εμφύλιος, σπαράγματα, αντιπαράθεσεις, προδοσίες, χαφιεδισμοί.

Τι έμεινε; Όλα τα πήρε ένας αέρας που φύσηξε και πέρασε.

Μήπως όμως άργησε να φύσει; Κι έμεινε στην ψυχή των ανθρώπων αυτής της γενιάς ο πόνος, ο βαθύς πόνος που κάνει τις αναμνήσεις ζοφερές; Η απογοήτευση για ιδεολογικές και αγώνες που πήγαν χαμένοι;

Η πίκρα της προδοσίας κι απ' τις δυο πλευρές; Εγώ δεν μπορώ να ξέρω. Οι άνθρωποι αυτοί ή φεύγουν σιγά-σιγά απ' τη ζωή και τα παίρνουν όλα μαζί τους ή δεν μιλάνε.

Λεπτομέρειες θέλουμε κύριε Σακελλαρίδη, πολλές λεπτομέρειες απ' τις «ζοφερές αναμνήσεις» σας. Να είστε καλά και να τα γράφετε.

Αθήνα, Αύγουστος 1999

Ελένη Σκούρτη

Φάνης Τουλούπης
«Φωνή δεσμία»

Ο Ζαγορίσιος (Κάτω Σουδενιώτης) δάσκαλος και τ. Πρόεδρος της Δ.Ο.Ε., Φάνης Τουλούπης, μας έδωσε πρόσφατα το τελευταίο του ποίημα με τίτλο «Φωνή δεσμία».

Μοιράστηκε μαζί του όμορφες και άσχημες στιγμές μιας ολόκληρης ζωής. Γι' αυτό δεν μπορεί παρά μόνο να εκφράσει τη χαρά και την συγκίνησή του γι' αυτή την γάρφαρη ποιητική νερομάνα που δροσίζει και ξεδιψάει όποιον την προσεγγίζει ευλαβικά.

Πρόκειται για μια ποιητική συλλογή 36 ποιημάτων, κατανεμημένη σε 5 ενότητες.

Ο γράφων δεν είναι κριτικός της

τέχνης, αλλά κι αν ήταν δεν θα μπορούσε να είναι αντικειμενικός, γιατί ο ποιητής, πέρα από συγχωριανός και συνομήλικος, είναι φίλος αγαπητός από τα θρανία του Δημοτικού ως και σήμερα.

Μοιράστηκε μαζί του όμορφες και άσχημες στιγμές μιας ολόκληρης ζωής. Γι' αυτό δεν μπορεί παρά μόνο να εκφράσει τη χαρά και την συγκίνησή του γι' αυτή την γάρφαρη ποιητική νερομάνα που δροσίζει και ξεδιψάει όποιον την προσεγγίζει ευλαβικά.

Γι' αυτά τα γλωσσικά «μετάξια στον άνεμο» (κατά Γκάτσο), να πλατύνουν μια αδιόρατη ποιητική θλίψη, που οδύρεται υποκινούμενη από μια συλλογική μνήμη γεμάτη απώλειες, διαψεύσεις, απραγματοποιήτα όνειρα και προδομένα οράματα, συνοδευόμενη από μια καταγγεληκή κραυγή, αλλά και ελπιδοφόρα ενόραση.

Νάσαι καλά Φάνη και να μας δώσεις κι άλλα τέτοια «μεταξένια υφάδια» σαν κι αυτά της «Δεσμίας Φωνής σου», που παρ' όπ' ...«δεσμία» μπορεί κι αγνίζει άπατες κόρφες της τέχνης και της ευαισθησίας.

B.T.

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ
ΑΣΠΡΑΓΓΕΛΩΝ

Ευχαριστήρια

Ο Πολιτιστικός Σύλλογος Ασπραγγέλων συγχαίρει τον Πολιτιστικό Σύλλογο Κατεσόβου

“Αλέξης Νούτσος” για την άφιξη διοργάνωση του ποδοσφαιρικού πρωταθλήματος που διεξήχθη στο Ζαγόρι τον μήνα Αύγουστο.

Επίσης ο Πολ. Σύλλογος τον ευχαριστεί για τα αναμνηστικά έπαθλα και εύχεται κάθε χρόνο να μας χαρίζει ανάλογες δραστηριότητες.

Ο Πολιτιστικός Σύλλογος

Νέα του τόπου μας

Ασπραγγέλων ευχαριστεί τους νέους που αγωνίστηκαν με την ποδοσφαιρική ομάδα Ασπραγγέλων

Απόλυτα δικαιολογημένο αίτημα

Ασθενοφόρο του ΕΚΑΒ ζητά ο Δήμος Αν. Ζαγορίου

Τη μόνιμη παρουσία ασθενοφόρου ΕΚΑΒ στο Ανατολικό Ζαγόρι ζητά με έγγραφό του προς τον διευθυντή του Κέντρου ο δήμαρχος Ανατολικού Ζαγορίου κ. Σωτήρης Σπυριδάκης.

Πρόκειται για ένα δίκαιο αίτημα το οποίο η διοίκηση του ΕΚΑΒ πρέπει να ικανοποιήσει, αφού οι λόγοι που επικαλείται ο δήμαρχος είναι ουσιαστικοί και έχουν επείγον χαρακτήρα εν όψει μάλιστα και του επερχόμενου χειμώνα.

Συγκεκριμένα ο κ. Σωτ. Σπυριδάκης, τονίζει μεταξύ άλλων, αιτιολογώντας το αίτημά του ότι:

1. Η περιοχή μας είναι ορεινή και οι αποστάσεις σε συνδυασμό και με την κατάσταση του οδικού δικτύου είναι μακρινές. Η ανάγκη αυτή φάνηκε το περασμένο καλοκαίρι με δύο περιστατικά σοβαρά.

Στη μία περίπτωση αναγκάστηκε να μεταφέρω ο ίδιος στην καρότσα του 4 X 4 του Δήμου μας σοβαρά τραυματισμένο από τροχαίο, ο οποίος δυστυχώς εξέπνευσε, για να συναντήσω μετά από 45' το ασθενοφόρο του ΕΚΑΒ έφτασε μετά από 1 ώρα και 30 λεπτά για να παραλάβει Γερμανούς προσκόπους που είχαν πάθει τροφική δηλητηρίαση.

2. Στην περιοχή μας έχουμε συχνά δασογεωργικά ατυχήματα λόγω της επικίνδυνης δουλειάς των συγκεκριμένων εργαζομένων.

— Μεγάλο μέρος της Εθνικής Οδού Ιωαννίνων-Θεσσαλονίκης (τουλάχιστον από Δρίσκο μέχρι 41ο χλμ.).

— Μεγάλο τμήμα του Δήμου Εγνατίας.

Κύριε Χριστοδούλου Σ' ευχαριστώ για τα καλά σου λόγια και τα συγχαρητήρια, μαζί με τις παρατηρήσεις, γύρω από τις σκέψεις σου για το Βοϊδομάτη, τις οποίες αποδέχομαι πλήρως.

Σε συγχαίρω επίσης για τη μεγάλη σου αγάπη για τα Ζαγόρια και την Ήπειρο και τη λατρεία σου για το φυσικό περιβάλλον.

Ευχαριστώ και για την εφημερίδα “ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ ΜΑΣ” που με το χώρο αυτό με συνδέουν αλλοτινές αξεχαστές εμπειρίες.

Σου εύχομαι δύναμη και υπομονή στον αγώνα που κάνετε όλοι σας, για τη διατήρηση της αγγελίας του ευλογημένου αυτού χώρου.

Μ' εκτίμηση
Δ. ΖΑΡΑΒΕΛΑΣ

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΕΠΙΤΥΧΙΑ ΣΤΗ ΣΚΟΠΟΒΟΛΗ ΤΗΣ ΣΚΟΠΕΥΤΙΚΗΣ ΛΕΣΧΗΣ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

Μεγάλη επιτυχία σημείωσαν οι αθλητές του της Σκοπευτικής Λέσχης Ζαγορίου (ΣΚΟ.ΛΕ.Ζ.) στο Ολυμπιακό αγώνισμα του σκίτ.

Το αγώνισμα του σκίτ είναι

εντελώς καινούργιο στην περιοχή μας με διάρκεια ζωής μόλις έξι (6) μηνών, γεγονός που καθιστά την επιτυχία μεγαλύτερη.

Στην μεγαλύτερη λουπόνετση αγωνιστική εκδήλωση της Ομοσπονδίας, στον Πανελλήνιο αγώνα σκοποβολής στο Ολυμπιακό αγώνισμα του σκίτ, που διεξήχθη στη Θεσσαλονίκη στο σκοπευτήριο του Λαγκαδά στις 21 και 22 Αυγούστου η ΣΚΟ.ΛΕ.Ζ. είχε συγκεκριμένα:

Στην ατομική βαθμολογία ο σκοπευτής της Σκοπευτικής Λέσχης Ζαγορίου (ΣΚΟ.ΛΕ.Ζ.) Ζαρούλης Βασίλειος διεθνής στο αγώνισμα του τράπ, με 96/125 και τέταβη την δεύτερη θέση στην Γ' κατηγορία κατακτώντας το ασημένιο μετάλλιο και ανεβαίνει στην δεύτερη κατηγορία του αγωνίσματος, ο Νούτσος Ιωάννης με 91/125 στην β' κατηγορία και ο Γρηγόριος Γρηγόριος με 66/125 στη γ' κατηγορία πλασαρίστηκαν σε πολύ καλές θέσεις δίνοντας βαθμούς στο σωματείο.

Στην Ομαδική βαθμολογία οι τρεις αθλητές με τις παραπάνω επιδόσεις κατέλαβαν την τέταρτη θέση Πανελλήνια, δίνοντας πολλούς βαθμούς στο σωματείο.

Το γεγονός ότι στο σύνολο διάστημα που καλλιεργείται το άθλημα είχαμε μία τόσο σημαντική επιτυχία, μας δίνει την βάσιμη ελπίδα ότι και αυτό το Ολυμπιακό αγώνισμα θα γνωρίσει σύντομα τουλάχιστον, την επιτυχία των άλλων αθλημάτων του πηλινού σποχου του τράπ και του διπλού τράπ.

Με αθλητικούς χαιρετισμούς
Για το Δ.Σ.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΖΙΑΜΠΡΗΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ
Ο ΓΕΝ. ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΦΡΙΓΚΑΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ

Με τον Νεκλή, τον αδελφό του Νικόλαο, διορίστηκαν σε παρακείμενα χωριά της επαρχίας Νευροκοπίου του Ν. Δράμας, στο Παγονάρι, ο οποίος και αργότερα έγινε πρόεδρος της Γάννινας.

Στην Γαλλογερμανική κατοχή του 1942, θυμάμαι πως με τον Νικόλαο είχαν κατορθώσει να αποδύσουν τα παιδιά του Σχολείου τους, ο Αντώνης ενεταγή προσέφερε τις υπηρεσίες του στην περιοχή Ζαγορίου. Ήρθε όμως η εποχή που ο πόλεμος τελείωσε.

Καθώς και στον τόπο μας ξεκίνησαν να αντιστασιακές οργανώσεις, ο Αντώνης ενεταγή προσέφερε τις υπηρεσίες του στην περιοχή Ζαγορίου. Ήρθε όμως η εποχή που ο πόλεμος τελείωσε.

Καθώς και στον τόπο μας ξεκίνησαν να αντιστασιακές οργανώσεις, ο Αντώνης ενεταγή προσέφερε τις υπηρεσίες του στην περιοχή Ζαγορίου. Ήρθε όμως η εποχή που ο πόλεμος τελείωσε.

Καθώς και στον τόπο μας ξεκίνησαν να αντιστασιακές οργανώσεις, ο Αντώνης ενεταγή προσέφερε τις υπηρεσίες του στην περιοχή Ζαγορίου. Ήρθε όμως η εποχή που ο πόλεμος τελείωσε.

Καθώς και στον τόπο μας ξεκίνησαν να αντιστασιακές οργανώσεις, ο Αντώνης ενεταγή προσέφερε τις υπηρεσίες του στην περιοχή Ζαγορίου. Ήρθε όμως η εποχή που ο πόλεμος τελείωσε.

Καθώς και στον τόπο μας ξεκίνησαν να αντιστασιακές οργανώσεις, ο Αντώνης ενεταγή προσέφερε τις υπηρεσίες του στην περιοχή Ζαγορίου. Ήρθε όμως η εποχή που ο πόλεμος τελείωσε.

Καθώς και στον τόπο μας ξεκίνησαν να αντιστασιακές οργανώσεις, ο Αντώνης ενεταγή προσέφερε τις υπηρεσίες του στην περιοχή Ζαγορίου. Ήρθε όμως η εποχή που ο πόλεμος τελείωσε.

Καθώς και στον τόπο μας ξεκίνησαν να αντιστασιακές οργανώσεις, ο Αντώνης ενεταγή προσέφερε τις υπηρεσίες του στην περιοχή Ζαγορίου. Ήρθε όμως η εποχή που ο πόλεμος τελείωσε.

Καθώς και στον τόπο μας ξεκίνησαν να αντιστασιακές οργανώσεις, ο Αντώνης ενεταγή προσέφερε τις υπηρεσίες του στην περιοχή Ζαγορίου. Ήρθε όμως η εποχή που ο πόλεμος τελείωσε.

Καθώς και στον τόπο μας ξεκίνησαν να αντιστασιακές οργανώσεις, ο Αντώνης ενεταγή προσέφερε τις υπηρεσίες του στην περιοχή Ζαγορίου. Ήρθε όμως η εποχή που ο πόλεμος τελείωσε.

ΠΕΝΘΗ

ΟΡΕΣΤΗΣ Δ. ΔΡΙΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Σαν κεραυνός έπεσε στο χωριό και τα Γιάννινα το θλιβερό μήνυμα. Το 40χρονο πουρναρό-παλικάρ, ο γιατρός (παι-ατρός) Ορέστης Δριγκόπουλος, το γελαστό παιδί του χωριού ο μικρός γιος του αλησμόνητου Μήτσου και της Έλλης, έφυγε έτσι ξαφνικά, απίστευτα ξαφνικά. Στις 18 Οκτωβρίου περνούσε εκεί ψηλά στην Αργολίδα της Μακεδονίας, όπου πριν από λίγο είχε διοριστεί στο εκεί Γενικό Υγείας.

Έφυγε στην πιο όμορφη στιγμή της ζωής του. Τη στιγμή που είχε να δρέψει τους καρπούς της πολυχρονου αγώνα. Όταν οι ανιψά του άρχισαν να παίρνουν σάκα και οστά, κι είχε μπροστά του μια ολόκληρη ζωή.

Έφυγε κι άφησε πίσω του ένα σωτό από ψυχικά συντρίμια: Τη μάνα του, που γίνε για τον ίδιο και το μεγαλύτερο αδερφό του, μάνα και πατέρα μαζί, για να τα μεγαλώσει σωστά, να τα σπουδάσει και να τ' αποκαταστήσει. Τη γυναίκα του (γιατρός κι η ίδια), μικρομάνα δυο μικρών κοριτσιών (που θα τους λείψει το χάδι του πατέρα. Του αγαπημένου του αδερφού του Λευτέρη...

Ποιός να τον πρωτοκλάψει και τι να του πρωτοκλάψει... Είναι κάποιοι θάνατοι, τόσο άδικοι που σ' αφήνουν άφωνο. Τέτοιοι είναι και ο χαμός του Ορέστη που στις 19 των Οκτώβρη, ημέρα Τρίτη, αποχαιρετήσαμε όλοι μ' ένα βουβό κλάμα.

Ας είναι ανάλαφρο το Γιαννιώτικο χώμα που τον σκέπασε.
Β.Τ.

ΑΝΤΩΝΗΣ ΘΩΜΑ ΜΟΥΔΟΠΟΥΛΟΣ

Παλεύοντας ο Σεπτέμβριος, απ' τη ζωή ο άνθρωπος της εποχής, ο Αντώνης. Ο Αντώνης τον οποίο, όσο τον γνώρισα θα μπορούσα να πούνε πολύ περισο-πο. Απογαucheζοντάς τον όμως να σημειώσω λίγα χαρακτηριστικά της ζωής του.

Κατανοώ και εκφράζω τα συναισθήματα στην αποφασιστική στιγμή του και σύντροφο της ζωής του, την Εύη, και τους άλλους οικογενειακούς και φίλους.

Κατανοώ τον άνθρωπο ο οποίος, θυμάμαι που έλεγαν στο χωριό μας την Αρτοίστα, πως ήταν ο καλύτερος σε ηλικία που έγινε δάσκαλος.

Με τον Νεκλή, τον αδελφό του Νικόλαο, διορίστηκαν σε παρακείμενα χωριά της επαρχίας Νευροκοπίου του Ν. Δράμας, στο Παγονάρι, ο οποίος και αργότερα έγινε πρόεδρος της Γάννινας.

Στην Γαλλογερμανική κατοχή του 1942, θυμάμαι πως με τον Νικόλαο είχαν κατορθώσει να αποδύσουν τα παιδιά του Σχολείου τους, ο Αντώνης ενεταγή προσέφερε τις υπηρεσίες του στην περιοχή Ζαγορίου. Ήρθε όμως η εποχή που ο πόλεμος τελείωσε.

Καθώς και στον τόπο μας ξεκίνησαν να αντιστασιακές οργανώσεις, ο Αντώνης ενεταγή προσέφερε τις υπηρεσίες του στην περιοχή Ζαγορίου. Ήρθε όμως η εποχή που ο πόλεμος τελείωσε.

Καθώς και στον τόπο μας ξεκίνησαν να αντιστασιακές οργανώσεις, ο Αντώνης ενεταγή προσέφερε τις υπηρεσίες του στην περιοχή Ζαγορίου. Ήρθε όμως η εποχή που ο πόλεμος τελείωσε.

Καθώς και στον τόπο μας ξεκίνησαν να αντιστασιακές οργανώσεις, ο Αντώνης ενεταγή προσέφερε τις υπηρεσίες του στην περιοχή Ζαγορίου. Ήρθε όμως η εποχή που ο πόλεμος τελείωσε.

Καθώς και στον τόπο μας ξεκίνησαν να αντιστασιακές οργανώσεις, ο Αντώνης ενεταγή προσέφερε τις υπηρεσίες του στην περιοχή Ζαγορίου. Ήρθε όμως η εποχή που ο πόλεμος τελείωσε.

Καθώς και στον τόπο μας ξεκίνησαν να αντιστασιακές οργανώσεις, ο Αντώνης ενεταγή προσέφερε τις υπηρεσίες του στην περιοχή Ζαγορίου. Ήρθε όμως η εποχή που ο πόλεμος τελείωσε.

Καθώς και στον τόπο μας ξεκίνησαν να αντιστασιακές οργανώσεις, ο Αντώνης ενεταγή προσέφερε τις υπηρεσίες του στην περιοχή Ζαγορίου. Ήρθε όμως η εποχή που ο πόλεμος τελείωσε.

Καθώς και στον τόπο μας ξεκίνησαν να αντιστασιακές οργανώσεις, ο Αντώνης ενεταγή προσέφερε τις υπηρεσίες του στην περιοχή Ζαγορίου. Ήρθε όμως η εποχή που ο πόλεμος τελείωσε.

Εκδήλωση Μνήμης για το
Ολοκαύτωμα των Λιγκιάδων
τον Οκτώβριο του 1943

Το πρωί της Κυριακής, στις 3 του Οκτωβρίου, ύστερα κι από πρόσκληση στο περιοδικό μας από τον Πρόεδρο του Πνευματικού-Πολιτιστικού Κέντρου Λιγκιάδων, βρέθηκα ν' ανεβαίνω τον ανηφορικό δρόμο στο ομώνυμο χωριό με το ΙΧ μου. Όσο ανεβαίνα, η αίσθηση της υψομετρικής διαφοράς κι η εντύπωση ότι οι Λιγκιάδες είναι μια αετοφυλία του Ζαγορίου —το μόνο που δεν είναι «πίσω» από το βουνό— στις δυτικές πλαγιές του Μιτωκελίου, γινόταν πιο έντονη.

Θυμάμαι ότι πριν από πολλά χρόνια, προτού ακόμη να γίνει αυτοκινητόδρομος, ανέβηκα πεζός για υπηρεσιακούς λόγους και δεν έλεγε να τελειώσει η ανηφόρα, ενώ ο ιδρώτας έτρεχε ποτάμι.

Τώρα όμως έφτασα με άνεση στο χωριό, με τα ωραία καινούργια στίπια, τα κέντρα και τον ασφαλτοστρωμένο δρόμο και με αρκετή δυσκολία βρήκα χώρο να σταθμεύσω.

Από κει ο δρόμος μ' έφερε στην κεντρική πλατεία, μια στενόμακρη έκταση από τα Ανατολικά προς τα Δυτικά, που καταλήγει σε ένα χαρακτηριστικό βραχώδες αντρείσμα με εξαιρετική θέα, σαν από αεροπλάνο, προς την Παμβώπιδα, τα Γιάννινα κι όλο το Λεκανοπέδιο. Ίσως είναι η καλύτερη θέση, που μπορείς ν' απολαύσεις αυτό το υπέροχο θέαμα.

Στο κέντρο της πλατείας, στη βορεινή πλευρά, μια απείριτη μαρμαρίνη στήλη τραβάει την προσοχή του επισκέπτη. Είναι η επιτύμβια στήλη με τα ονόματα των

Ο Πρόεδρος του Π.Π.Κ. καταθέτει στεφάνι

ογδόντα τριών κατοίκων των Λιγκιάδων, που «σφαγιάστηκαν αγρώς» στις 3 του Οκτωβρίου 1943, από τα ναζιστικά στρατεύματα Κατοχής.

Ανδρες και γυναίκες, νέοι και νέες, παιδιά και κοπέλλες, από μια υπεραιωνόβια 105 χρόνων, μέχρι ένα βρέφος τριών μηνών, έπεσαν αθώα θύματα της ανθρώπινης θηριωδίας!!

Στη μνήμη τους ο Πολιτιστικός και ο Αγροτικός Σύλλογος Λιγκιάδων συνδιοργάνωσαν την εκδήλωση Μνήμης αυτών των αθώων θυμάτων υπό την αιγίδα της Νομικής Αυτοψίας Ιωαννίνων, του Δήμου Περάματος και του Πνευματικού-Πολιτιστικού Κέντρου Λιγκιάδων.

Διακρίναμε μεταξύ των επισημών τον Περιφερειάρχη Ηπείρου, τον Νομάρχη Ιωαννίνων, τους βουλευτές Αντ. Φούσα και Μαλέσιο, τον Δήμαρχο Ιωαννίνων Αν. Παπασταύρο, πολιτευτές και εκπροσώπους οργανώσεων και κομμάτων. Τιμές αποδώσαν τημνημόσυνο στο Στρατοπέδιο Περάματος και μπάντα στρατιωτικής μουσικής.

Τρεις ιερές εικόνες, την επιμνημόσυνη δέηση υπέρ της ανapaσσεως των ψυχών των εκτελεσθέντων, ενώ επικρατούσε κατανυκτική σιγή όλων των παριστάμενων, μεταξύ των οποίων και ο επίζων σήμερα και διασωθείς κάτοικος του χωριού, που βρέθηκε να θηλάζει στην κατακρεουργημένη μητέρα του.

Στη συνέχεια ο Πρόεδρος του Π.Π.Κ. κ. Αναστ. Λάλης, σε σύντομη αλλά μεστή σε ιστορικά γεγονότα ομιλία του καθώς και τη δίκαιη απαίτηση των κατοίκων να χαρακτηρισθεί «Μαρτυρικό» το χωριό και να παραμείνει η Κοινότητα Λιγκιάδων «Τιμής ένεκεν» Ανεξάρτητη, συγκέντρωσε την προσοχή και την επιδοκίμαση όλων μας.

Δεν παρέλειψε ο ομιλητής να επισημάνει και τον κίνδυνο για την υγεία των κατοίκων του χωριού, από την ασύρτη εγκατάσταση πλήθους κεραμών τηλεοπτικών μέσων σε μικρή απόσταση πάνω από τον οικισμό. Επακολούθησε εμπεριστατωμένη ομιλία του κ. Νομάρχη, ο οποίος εκτός από την αναφορά του στα τραγικά γεγονότα, έκανε και εξανγελία για την ίδρυση στο χώρο «μνημείου» αντάξιου προς τη μνήμη των αθώων θυμάτων.

Ο Δήμαρχος Περάματος τέλος, στη δικαιοδοσία του οποίου υπάγεται το Δημοτικό Διαμέρισμα Λιγκιάδων, απήθυνε σύντομο χαιρετισμό και απόπεισε τον οφειλόμενο φόρο τιμής.

Είμαι σίγουρος ότι ζήσαμε κι εγώ κι όλοι οι παριστάμενοι συγκινητικές στιγμές καθ' όλη τη διάρκεια της τελετής και ιδιαίτερα όταν ο εντεταλμένος εκπρόσωπος, με βροντώδη και παλλόμενη φωνή, έκανε «πρόσκληση νεκρών» των αγρώς σφαγιασθέντων κατοίκων των Λιγκιάδων από τα ναζιστικά στρατεύματα Κατοχής, πριν από 56 χρόνια, στις 3 του Οκτωβρίου 1943.

Οι εκδηλώσεις τελείωσαν με πλουσιπρόκλητη δεξίωση προς τιμήν όλων των παριστάμενων από το Πνευματικό-Πολιτιστικό Κέντρο Λιγκιάδων, που αξίζει πολλούς επαίνους και θερμά συγχαρητήρια.

Γιάννινα 12 Οκτωβρίου 1999

Κώστας Δημ. Χριστοδούλου

Κοινωνικά

ΑΡΙΣΤΗ Γάμοι

— Στο Κιάτο-Κορινθίας, στις 11/9/99, έγινε ο γάμος του Τιμολέοντος Χασιώτη (πολιτ. Μηχανικού) και της κόρης των χωριανών μας Θωμά και Χρυσούλας Βότση (κατοίκων Αθήνας). Ευρυδίκης (Πολιτ. Μηχανικού).

Το «Ζ» μας εύχεται στο νέο ζευγάρι κάθε Ευτυχία.

Θάνατοι

— Στις 30/9/99 απεβίωσε στο Γαλάτσι-Αθηνών, όπου διέμενε ο χωριανός μας Αντώνης Θ. Μουδόπουλος, συνταξιούχος δάσκαλος, εννενηροντούτης, ενταφιάστηκε την επομένη στο Νεκροταφείο Ζωγράφου, με την παρουσία πλήθους συγγενών και φίλων.

Η γενιά του 1910 λιγοστεύει. Ένας-ένας ταξιδεύουν προς το... επτέμνεια της ζωής. Ο παλιός δασκαλικός κόσμος της προπολεμικής εποχής (με όλη τη σημασία της λέξεως γι' αυτήν την εποχή -άλλωστε «Διδασκαλείο» λέγονταν, τότε η Ζωσιμαία Ακαδημία) απ' όπου και ο Αντώνης, χάνεται κι αυτός.

Ο εκλιπών στάθηκε ιδανικός δάσκαλος σε μικρούς και μεγάλους, αλλά και σε «λαοπλάνους» (προσηγορία που του αποδόθηκε)... έλεγε τις καρδιές όσων τον γνώριζαν κι όσων βρίσκονταν κοντά του, με τη μελιχλιότητά του, τον πειστικό του λόγο, την καλωσύνη του και την ξεχωριστή προσωπικότητά του.

Η Αρίστη χάνει, στο πέρασμα του Χρόνου, τους διαλεκτούς ανθρώπους της. Φτωχαίνει! Ας είναι «μακαρία η οδός» του ταξιδιού του και στοργική η Αττική γη που τον δέχτηκε στα σπλάχνα της.

Στ. Συκ.

ΑΣΠΡΑΓΓΕΛΟΙ Ευχαριστήριο

— Στο χωριό μας στις 15 Αυγούστου έγινε το παραδοσιακό πανηγύρι με το Δημοτικό συγκρότημα του χωριανού μας Λευτέρη Σαρρέα. Είχε μεγάλη επιτυχία γιατί συγκέντρωσε και τα τρία βράδια πάρα πολύ κόσμο ενώ υπήρχε και άφουξη εξυπηρέτηση από τα καφενεία του χωριού μας. Το πανηγύρι θα μας μείνει αξέχαστο και ευχόμαστε στο Τοπικό Συμβούλιο Ασπραγγέλων να το διοργανώνει κάθε χρόνο με την ίδια επιτυχία.

Γεννήσεις

— Ο χωριανός μας Νικόλαος Καρβούνης και η γυναίκα του Ζακελίν απέκτησαν ένα υγιέστατο κοριτσάκι.

Ο Πολ. Σύλλογος Ασπραγγέλων τους εύχεται να τους ζήσει.

Γάμοι

— Η χωριανή μας Καταρβιά Αικατερίνη και ο εκλεκτός της καρδιάς της Γεώργιος Ζιώγας τέλεσαν

τους γάμους τους στην εκκλησία της Αγίας Μαρίνας Ιωαννίνων.

Ο Πολιτιστικός Σύλλογος Ασπραγγέλων τους εύχεται βίον ανθόσπαρτον.

ΒΙΤΣΑ

Συγχαρητήρια

— Στη Μαρία Πίκου του Άγγελου, που πέρασε 12αη στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο της Θεσσαλονίκης, εγκάρδια συγχαίρουμε και τις ευχόμαστε πάντα επιτυχίες και πάντα πιο ψηλά!

Φ.Β.

— Τον αγαπητό μου Παύλο Γ. Βαταβάλη που πέρασε στο Τμήμα Μηχανολόγων-Μηχανικών του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου, εγκάρδια συγχαίρουμε και του εύχουμε πάντα επιτυχίες.

Φ.Β.

Αρραβόνες

— Ο Χρήστος Παπαχρήστος από τη Βίτσα και η Φωτεινή Παπαθανασίου από τη Μανωλιάσσα, έδωσαν αμοιβαία υπόσχεση γάμου. Καλά στέφανα.

— Η Μαρίνα Τσουμάνη από τη Βίτσα και ο Βασίλειος Ιωάννου από την Ανατολή έδωσαν αμοιβαία υπόσχεση γάμου. Καλά στέφανα.

— Επίσης η Σωτηρία Μ. Λουτσιάρη από τη Βίτσα και ο Λάμπρος Γκούντας από την Ελεούσα έδωσαν υπόσχεση γάμου. Καλά στέφανα.

Φ.Β.

Γεννήσεις

— Τον Πέτρο και την Ευρυδίκη Μπιζιμπέλη, που έγιναν γονείς χαριτωμένου κοριτσιού, εγκάρδια συγχαίρουμε και τους ευχόμαστε να τους ζήσει και να είναι τυχερό.

Φ.Β.

Θάνατοι

— Στα Γιάννινα πέθανε και κηδεύτηκε η συνταξιούχα δασκάλα Ανδρομάχη Γ. Δάνου. Στα παιδιά της και λοιπούς συγγενείς εκφράζουμε τα βαθύτατα συλλυπητήριά μας.

Φ.Β.

ΔΙΠΟΤΑΜΟ

Συγχαρητήρια

— Συγχαίρουμε θερμά την αγαπημένη μας εγγονή Δώρα Αναγνωστοπούλου, για την επιτυχία της στη Φιλοσοφική Σχολή Πανεπιστημίου Αθηνών κατά τις τελευταίες εισαγωγικές εξετάσεις και της ευχόμαστε καλό πτυχίο.

Οι παππούδες
Λευτέρης-Αννα
Παπαγιαννοπούλου

ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΣ

Συγχαρητήρια

— Στον αγαπημένο μας Κων/νο

Αλεξίου Ντιναλέξη, που πέτυχε στο Παιδαγωγικό Ιωαννίνων-Τμήμα Νηπιαγωγών, ευχόμαστε καλή σταδιοδρομία.

Οικ. Αποσ. Ντιναλέξη

— Στον αγαπημένο μας Ευρυπύδη Παν. Ντιναλέξη, που πέτυχε στο Τμήμα Πολιτικών Έργων Υποδομής ΤΕΙ Αθηνών, ευχόμαστε καλή σταδιοδρομία.

Οι παππούδες

Οι γιαγιάδες

Οι γονείς

ΗΛΙΟΧΩΡΙ

Συγχαρητήρια

— Θερμά συγχαρητήρια στον Γιώργο Στεργίου Μπουλή από το Ηλιοχώρι-Ζαγορίου ο οποίος έδωσε με επιτυχία εξετάσεις στο Πολυτεχνείο Βόλου.

Του ευχόμαστε ολόψυχα να τελειώσει με επιτυχία της σπουδές του.

Οι παππούδες του
Γιώργος και Δέσποινα και Φ.Γ.

ΚΑΠΕΣΟΒΟ

Συγχαρητήρια

— Την αγαπημένη μας Μαριάνθη Ανδρέα Τόλογλου, που πέτυχε στην Γερμανική Φιλολογία του Πανεπιστημίου Αθηνών, συγχαίρουμε θερμά και της ευχόμαστε καλή σταδιοδρομία.

Βαρβάρα Ελισάβετ
Τόλογλου Φιλομήλα
Οικ. Αποσ. Ντιναλέξη

Αρραβόνες

— Ο Θωμάς Γρ. Ράπτης απ' το Καπέσοβο και η Αμαλία Ι. Τσιγαρά απ' τα Πάνω Σουδενα αρραβωνιάστηκαν. Τους ευχόμαστε καλά στέφανα.

Οικ. Αποσ. Ντιναλέξη
και Β.Τ.

Βαπτίσεις

— Ο Χρήστος και η Έλενα Ράπτη βάπτισαν το γιο τους. Ο ανάδοχος κ. Μητρόπουλος του έδωσε το όνομα Κλέαρχος. Τους ευχόμαστε να γίνει καλός χριστιανός.

Οικ. Αποσ. Ντιναλέξη

ΚΑΤΩ ΣΟΥΔΕΝΑ

Θάνατοι

— Την 1η Οκτωβρίου πέθανε στα Γιάννινα η, (Κάτω Σουδεναίτικης καταγωγής), Γιαννιώτισσα αρχόντισσα ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ (ΛΙΤΣΑ) ΧΑΝΤΕΛΗ-ΛΑΠΠΑ σε ηλικία 75 ετών.

Στους δικούς της τα πιο θερμά συλλυπητήρια.

«Το Ζαγόρι μας»

— Στα μέσα του Σεπτέμβρη πέθανε και κηδεύτηκε στην Αθήνα όπου διέμενε ο Χρήστος Κ. Νάστος σε ηλικία 62 ετών.

Στην οικογένεια του και όλους τους δικούς του τα πιο θερμά συλλυπητήρια.

«Το Ζαγόρι μας»

ΚΗΠΟΙ Θάνατοι

— Πέθανε και κηδεύτηκε στο χωριό μας ο Ελευθέριος Τόλης σε ηλικία 83 ετών. Ο Εκλιπών ήταν εργατικός, σεμνός και αγαπητός στο χωριό. Η Εκκλησιαστική Επιτροπή εκφράζει τα θερμά της συλλυπητήρια στην σύζυγο του Ανδρομάχη και εύχεται να είναι ελαφρύ το χώμα της Μπαρίας που τον σκεπάζει. Αιώνια η μνήμη σου Λευτέρη Γ.Ι.

ΜΑΝΑΣΣΗ

Γάμοι

— Στις 4 Σεπτεμβρίου έγινε ο γάμος του Μανασσιώτη Αθανασίου Ζωή και της χαριτωμένης χαρτωμένης Μαρίας Ντελικανάκη από Ναό Αγίου Γεωργίου Μανασσίου. Ήταν η πρώτη στέψη που έγινε στο Μανασσί μετά από 41 χρόνια γεγονός που συγκίνησε όλους τους χωριανούς και ξένους. Τη νύχτα που άρχισε μετά τη στέψη περπατήσαμε με ενθουσιασμό μέχρι το πρωί.

Τους ευχόμαστε να ζήσουν Οικ. Γεωργίου Καρρά

— Στο Αρχιμανδρείο Ιωαννίνων τέλεσαν τους γάμους τους στις 11 Σεπτεμβρίου ο Νίκος Καψάλης και η Ευαγγελία Καρανάνη από Καβάλα. Ακολούθησε γλέντι.

Στα νιόπαντρα ζωή ευτυχισμένη
Αχιλλ. Δένης

Επιτυχίες παιδιών του χωριού μας

Πέτυχαν κατά τις πανελλήνιες εξετάσεις Ιουνίου 1999 σε ανώτερες Σχολές οι παρακάτω:

1. Δημήτριος Γρ. Κόκκορος Θεολογική Αθηνών.
2. Παναγιώτης Χρ. Σιαφαρίδας Πολυτεχνείο Θεσ/νίκης.
3. Γεώργιος Αρ. Τσουμάνης Ιατρικής Ιωαννίνων.
4. Βασιλική Αχ. Γόγολου Παιδαγωγικό Ρόδου.
5. Ελιάννα Ανδρ. Καναβέλη Φ. Π. Ψ. Ιωαννίνων.
6. Θεοδώρα Δ. Τάγκα Φιλολογικό Ιωαννίνων.
7. Λάμπρος Δ. Τάγκας Πληροφορική Αθηνών.
8. Θάλεια Δ. Μακρή Οικον/κό Νομικής Αθηνών.
9. Ιωάννης Αντ. Στεφάνου Μετσόβειο Πολυτεχνείο.
10. Παναγιώτης Κ. Βουζάλας Ε.Μ. Πολυτεχνείο.

Συγχαρητήρια και καλή πρόοδο
Αχιλλέας Δένης

— Θερμά και εγκάρδια συγχαρητήρια στον αγαπημένο μας εργονό Παναγιώτη για την επάξια επιτυχία του στο Ε.Μ.Π. (Τμήμα Μηχανολόγων-Μηχανικών) και καλές σπουδές.

Ο παππούς και η γιαγιά
Χριστόδουλος και Πιπίνα
Βουζάλα

Κοινωνικά

ΛΕΠΤΟΚΑΡΥΑ

Συγχαρητήρια

— Στην αγαπημένη μας εγγονή Κωνίνα Τσιμή που πέτυχε στο Τμήμα Γεωγραφίας του Πανεπιστημίου του Αιγαίου τα πιο θερμά μας συγχαρητήρια και καλό τέλος.

Ο παππούς, η γιαγιά, οι θείες.

ΜΑΝΑΣΣΗ

Γάμοι

— Στις 4 Σεπτεμβρίου έγινε ο γάμος του Μανασσιώτη Αθανασίου Ζωή και της χαριτωμένης χαρτωμένης Μαρίας Ντελικανάκη από Ναό Αγίου Γεωργίου Μανασσίου. Ήταν η πρώτη στέψη που έγινε στο Μανασσί μετά από 41 χρόνια γεγονός που συγκίνησε όλους τους χωριανούς και ξένους. Τη νύχτα που άρχισε μετά τη στέψη περπατήσαμε με ενθουσιασμό μέχρι το πρωί.

Τους ευχόμαστε να ζήσουν Οικ. Γεωργίου Καρρά

ΜΟΝΟΔΕΝΔΡΙ

Συγχαρητήρια

— Στον αγαπητό μας ανηψιό Πάσχο Λάζο του Παντελή και Νικολά που πήρε το πτυχίο Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, ευχόμαστε καλή σταδιοδρομία.

Οι θείοι
Ανδρέας Τσεργιογιάννης
Αγγελική Τσεργιογιάννη
Τα ξαδέρφια του

ΠΑΝΩ ΣΟΥΔΕΝΑ

Συγχαρητήρια

— Θερμά συγχαρητήρια στον αγαπητό Θωμά που πέτυχε στο Τμήμα ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΗΣ

ΑΓΡΟ - ΟΙΚΟΛΟΓΙΑΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Οι θείοι σου
Στέφος - Γεωργία
Κομπούλη

ΣΚΑΜΝΕΛΙ

Θάνατοι

— Πέθανε και κηδεύτηκε στο ΣΚΑΜΝΕΛΙ η συγχωριανή μας Αλεξάνδρα Μπούκα.

Στα παιδιά της και λοιπούς οικείας, θερμά συλλυπητήρια.

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ

ΣΚΑΜΝΕΛΙΤΩΝ ΑΤΤΙΚΗΣ

ΦΡΑΓΚΑΔΕΣ

Συγχαρητήρια

Νέοι συμπατριώτες μας που προοδεύουν και μας τιμούν

— Στο συμπατριώτη μας κι εκλεκτό φίλο Νίκο Καίσαρη, νομικό-ενδυματολόγο, ο οποίος συνεχίζει τις σπουδές του στο Πανεπιστήμιο της Γένοβας Ιταλίας, σε διεθνείς διπλωματικές επιστήμες, απευθύνουμε θερμά συγχαρητήρια, ευχόμενοι καλό πτυχίο.

Στη δε συγχωριανή μας γλυκεία μανούλα του Άντζελα Γιαννούση-Καίσαρη γρήγορα να τον καμαρώσει και για γαμπρό.

Θανάσης, Νίκη
Σακελλαρίδη

— Στην αγαπημένη μας ανεψιά Ελίνα Καλύβα για την επιτυχία της στη σχολή Μαιών Θεσσαλονίκης και για τους αρραβόνες της με το συγχωριανό της νέο Χρήστο Τζαφλίδη, τους ευχόμεθα θερμά συγχαρητήρια.

Οι θείοι τους
Γκρέτα - Κοσμάς
Γοργόλη

ΜΕΧΡΙ

31

ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ

Για τα μέλη της Τράπεζας:

Όσοι ενεγράφησαν μέχρι 28 - 6 - 99

μπορούν να αγοράσουν αριθμό μερίδων

ίσο με αυτόν που κατέχουν

στην προνομιακή τιμή των 71.005 δρχ. η κάθε μία.

Κέρδος ανά μερίδα 9.500 δρχ.

GO OP

ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ
ΤΡΑΠΕΖΑ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ - ΔΩΡΕΕΣ - ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

15.000

Ντιναλέξης Δημήτριος (5)

12.000

Ζούκη-Γκούρη Νίκη (4)

Παπαληθεία Ελλη (4)

10.000

Παπαευσσέλου Ιωάννης (3)

Ράπτης Μιχαήλ (3)

Χαρίσης Σπύρος (3)

9.000

Αδελφότητα Κουκουλιωτών (3)

Αποστολίδη Μαριάνθη (3)

Βακάμης Ιωάννης (3)

Γκούρη Γιαννούλα (3)

Καλύβας Ιωάννης (3)

Μακρυγιάννης Φίλιππος (3)

Μπάζα Χαρίκλεια (3)

Μπουρόβας Χάρης (3)

Παλαπάς Δημήτριος (3)

Σάρορας Ευτέρπη (3)

Σουκοβέλος Γεώργιος (3)

Σουκοβέλος Σπύρος (3)

Τσίμας Κων/νος (3)

6.000

Βαζάκας Αθανάσιος (2)

Βακάρος Κων/νος (2)

Βάντζιος Πολυδεύκης (2)

Βούρδας Χρήστος (2)

Βούστρου Μαριγώ (2)

Γενναδίου Βασιλική (2)

Γεωργιάδη Δήμητρα (2)

Γκωλέτης Γεώργιος (2)

Γοργόλη Γκρέτα (2)

Ζαμπακίδης Δημοσθένης (2)

Ζαρίδη Ελευθερία (2)

Καζανζής Αριστοτέλης (2)

Καπελίδης Κων/νος (2)

Καραγιάννης Κων/νος (2)

Κατσαδής Κων/νος (2)

Καμάλης Φαίων (2)

Λώλης Λεωνίδα (2)

Μακρυγιάννη Τασούλα (2)

Μάρκου Ανδρομάχη (2)

Μπαλοδήμος Διονύσιος (2)

Μπουλτης Αντώνιος (2)

Μπουλτης Γεώργιος (2)

Ντιναλέξης Αλέξιος (2)

Ντιναλέξης Κων/νος (2)

Παπαγιαννοπούλου Δημήτριος

ΤΙΜΗΤΙΚΗ ΕΙΣΦΟΡΑ

10.000

Αποστολίδης Τάσος (2)

Νουτσόπουλος Γεώργιος (2)

Παπαναστασίου Γαβριήλ (2)

Στρούλιας Αντώνιος (2)

Τριανταφυλλίδης Γεώργιος (2)

Τσούγιας Μάριος (2)

5.000

Βούδας Θεόδωρος

Δούβλης Ελευθέριος

(2)

Παπαδόπουλος Γεώργιος (2)

Παπαζήκος Παύλος (2)

Το ΖΑΓΟΡΙ μας, τ. 258

ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ - ΔΩΡΕΕΣ - ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

ΑΣΠΡΑΓΓΕΛΟΙ

— Η Νίκη Βαστέλη τιμώντας τη μνήμη του συζύγου της Νικολάου προσέφερε το ποσό των 100.000 δραχμών.

— Η Χρυσούλα Αναγνωστοπούλου και η Θέμα Βαστέλη εις μνήμη των αδελφών Νικολάου και Φιλομήλας προσέφεραν 50.000 δρχ.

— Η Μάχη Γεωργίου εις μνήμη των θείων τους Βασιλείου και Μανθούλας Φίλη προσέφερε 100.000 δραχμές.

Η Εκκλησιαστική Επιτροπή εκφράζει θερμές ευχαριστίες.

— Επίσης θερμά ευχαριστεί τη νεαρά δικηγόρο του χωριού μας Ελισάβετ Κρανά-Διαμάντη που συνέταξε και κατέθεσε άνευ αμοιβής στο Εθνικό Κτηματολόγιο τη δήλωση ιδιοκτησίας του Κληροδοτήματος Κων/νου Γκολέτση.

ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΣ

Στην Εκκλ. Επιτροπή Ελαφοτόπου κατατέθηκαν τα παρακάτω ποσά αντίστοιχα για τις ανάγκες των Ιερών Ναών:

Α) Ι. Ναός Κοιμήσεως Θεοτόκου

Μαράσος Ιωάννης	50.000
Σοφianoπούλου	
Αλκμήνη	20.000
Παπακωνσταντίνου	
Ευτέρπη	5.000
Τζόκα Ελένη	5.000

Β) Ι. Ναός Αγίου Νικολάου

Λίλη Δωροθέα	40.000
--------------	--------

Κράλιος Κων/νος	15.000
Ράδη Φερενίκη	10.000
Βλαστού Ευφροσύνη	10.000
Χρόνη Φαιναρέτη	5.000
Γκράτζιου Λιάνα στη μνήμη του συζ. Αγαμέμνωνος	
Γκράτζιου	50.000
Γκράτζιου Μαίρη στη μνήμη του συζύγου της	
Μενελάου	20.000
Γκράτζιου Πανωραία στη μνήμη του πατρός της	
Μενελάου	10.000

Γ) Ι. Ναός Αγίας Παρασκευής

Εμμανουήλ Παύλος	50.000
Μίσιου-Μπάφα Έλλη	15.000
Τζόκας Ευστάθιος	5.000
Κασκάνης Σωτήριος στη μνήμη του πατέρα του	
Πολυχρόνη	25.000
Ντιναλέξη Αλεξάνδρα στη μνήμη του συζ. Μιχαήλ	
Ντιναλέξη	10.000
Επίσης οι κατωτέρω τα αντίστοιχα ποσά στη μνήμη του	
Θεοδώρου Τσεργαλή	
Καψάλης Γρηγόριος	10.000
Καψάλης Ιωάννης	10.000
Καψάλη Αικατερίνη	15.000
Σκούρα Ελευθερία	10.000
Λιόντος Αθανάσιος	5.000
Λάπας Σπύρος	5.000
Φουνταράς Κων/νος	5.000

Η Εκκλ. Επιτροπή ευχαριστεί

ΒΡΑΔΕΤΟ

— Η Μαριάνθη Τσέτση προσέφερε στην Εκκλησία Βραδέτου για τις ανάγκες της Δραχ. (10.000).

— Η Τερψιθέα Τσολάκη προσέφερε δραχμές (10.000).

— Επίσης ο Ιωάννης Κώτικας προσέφερε δραχμές (3.000).

— Στη μνήμη των αδελφών Χρυσάνθης, Αντιγόνης και Πανωραίας το γένος Αλεξ. Τσολάκη, προσέφεραν τα παιδιά των χρηματικό ποσό στην εκκλησία Βραδέτου, για τις ανάγκες της.

Η Εκκλησιαστική Επιτροπή ευχαριστεί

ΤΣΕΠΕΛΟΒΟ

Ο Αναστάσιος Μαθαίου Δούβαλης και η Αγγελική Γύρα του Γεωργίου, προσέφεραν διατας ανάγκες του Ιερού Ναού Αγίου Νικολάου Τσεπελόβου, το ποσόν των Δραχμών εκατό χιλιάδων (100.000) εις μνήμην της πολυαγαπημένης των συζύγου και μητρός Ευρυδίκης, κατόπιν γενομένης ανακομιδής των οστών της.

Η Εκκλησιαστική Επιτροπή ευχαριστεί

— Στη μνήμη του Αλεξάνδρου Γκούρη οι παρακάτω οικογένειες κατέθεσαν αντί στεφάνων τα εξής ποσά υπέρ του Ιερού Ναού Αγ. Νικολάου Τσεπελόβου:

Ιωάννη Γκούρη	20.000
Ευθυμίου Γιακουστίδη	20.000
Τηλέμαχου Τσουμάνη	20.000
Ιωάννη Ζούκη	10.000
Λόπη Λαζαρίδη	5.000
Κλειώ Παπαναστασίου	5.000
Μοσχ. Παπαναστασίου	5.000

Η Εκκλησιαστική Επιτροπή τους ευχαριστεί θερμά

**ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ
ΣΤΟ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΜΑΣ**

— Ο κ. Βούδας Θεόδωρος 5.000 δρχ. στο περιοδικό μας.

— Ο κ. Γαμπρίτιος Χρήστος 5.000 δρχ. στο περιοδικό μας.

— Η κ. Χρόνη Φαιναρέτη 5.000 δρχ. στο περιοδικό μας.

«ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ ΜΑΣ»

Ιδρυτής:
ΚΙΜΩΝ ΚΥΡΙΑΖΗΣ

★
Ιδιοκτήτης - Εκδότης:
ΙΣΤΟΡΙΚΗ
ΚΑΙ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗ
ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

Η ΠΡΩΤΗ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ

ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ
ΛΑΜΠΡΙΔΗΣ ΣΤΑΘΗΣ
ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ
ΒΑΡΖΩΚΑΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ
ΓΙΑΝΝΑΚΟΣ ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ
ΤΖΙΟΒΑΣ ΦΡΙΞΟΣ
ΤΣΑΟΥΣΗΣ ΛΕΩΝΙΔΑΣ

Η ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:

1. ΒΑΡΖΩΚΑΣ ΒΥΡΩΝ
2. ΓΕΠΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ
3. ΖΑΡΙΔΗ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ
4. ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΣΑΒΒΑΣ
5. ΚΥΡΙΑΖΗΣ ΚΑΛΛΥ
6. ΜΕΡΤΖΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ
7. ΝΤΙΝΑΛΕΞΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ
8. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΔΗΣ ΘΑΝΑΣΗΣ
9. ΣΥΚΙΩΤΗΣ ΣΤΑΥΡΟΣ
10. ΤΖΙΟΒΑΣ ΒΑΣΙΛΗΣ
11. ΤΣΕΚΟΥΡΑΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνος για το Νόμο:

ΑΠΟΣΤ. Κ. ΝΤΙΝΑΛΕΞΗΣ
Πρόεδρος Ι.Α.Ε.Ζ.
Ν. Ζέρβα 2 - Ιωάννινα, Τηλ. 30170

Υπεύθυνος Ύλης:

ΒΑΣΙΛΗΣ ΤΖΙΟΒΑΣ
Αργυριών 16 - ΙΩΑΝΝΙΝΑ
Τηλ. 27.105

Στο ρεπορτάζ:

Κ. Δ. Χριστοδούλου

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ:

Συνδρομές, εισφορές, εμβάσματα:
Περιοδικό «Το ΖΑΓΟΡΙ ΜΑΣ»
Σίνα 4 Ιωάννινα 454 44
και Μυροπολείο
ΚΑΛΛΥ ΚΥΡΙΑΖΗ
Λόρδου Βύρωνος 21
Ιωάννινα 45444.
Κατώτερη ετήσια
συνδρομή δρχ. 3.000

ΔΙΕΚΠΕΡΑΙΩΣΗ
ΙΩΑΝΝΑ ΦΑΝΙΚΑ - ΠΑΝΤΑΖΗ

Τυπογραφία:

Γ. ΔΟΥΒΑΛΗ
- Ε. ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ Ο.Ε.
28ης Οκτωβρίου 41 (Στοά Καμάρη)
Τηλ. 20.544 - 27.845
Ιωάννινα 454 44

ΜΕΧΡΙ

31

ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ

Για τα νέα μέλη:

Όσοι εγγραφούν με 31-10-99
θα καταβάλουν δικαίωμα εγγραφής 10.000 δρχ.
για την πρώτη υποχρεωτική συνεταιριστική μερίδα.

Από 1η Νοεμβρίου το δικαίωμα
εγγραφής διπλασιάζεται.

Εφ' άπαξ κέρδος 10.000 δρχ.

ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ
ΤΡΑΠΕΖΑ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ